

Economisch beleidsplan Hulst 2019-2022

De raad van de gemeente Hulst;

BESLUIT:

tot vaststelling van het economisch beleidsplan 2019-2022.

Het economisch beleidsplan Hulst 2019-2022 vervangt het Economisch beleidsplan 2013-2016 met ingang van datum inwerkingtreding.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel economisch beleidsplan

Het huidige economisch beleidsplan van de gemeente Hulst dateert uit 2013. De economie is sindsdien van een crisis in een hoogconjunctuur terechtgekomen en diverse trends en ontwikkelingen zijn de laatste jaren versneld doorgezet. Denk aan de forse verschuivingen in het winkellandschap, de groei van de logistiek door onder andere de online consumptie, de opleving van de hoogwaardige maakindustrie en ontwikkelingen richting een duurzame en circulaire economie. Ook zijn diverse acties uit het beleidsplan gerealiseerd. Zo is er een nieuwe retailstructuurvisie gemaakt, zijn stappen gezet in het verhogen van de belevingswaarde van (de binnenstad van) Hulst, heeft de gemeente zijn promotie en acquisitie-inspanningen versterkt (onder andere voor Hogeweg V) en zijn verbeteringen doorgevoerd in de bereikbaarheid en het parkeren van Hulst.

Het nieuwe college van de gemeente Hulst heeft in zijn coalitieakkoord 2018-2022 'De kracht van samen' afgesproken om het huidige beleidsplan te actualiseren. Met het nieuwe plan wilt u als gemeente de koers voor de komende jaren bepalen en de Hulsterse economie verder versterken. Het plan moet daarbij bijdragen aan de ambities uit het nieuwe collegeakkoord. Daarin streeft het gemeentebestuur naar een eerlijke economie. Alle Hulstenaren moeten meeprofiten van het huidige goede economische klimaat. Door een eerlijk inkomen, meer banen en meer bedrijven. Dit alles in goede balans met de andere waarden in het leven (leefbaarheid, vrijwilligerswerk, (mantel)zorg, milieu, et cetera).

De volgende thema's zijn specifiek in het collegeakkoord benoemd voor het nieuwe economische beleid:

- Uitvoeren van de nieuwe retailvisie.
- Stimuleren van ondernemerschap, zowel in retail/centrum als elders in Hulst.
- Ondersteuning bedrijven en (kennis)instellingen bij innovatie en projecten die transitie naar circulaire economie stimuleren.
- Versterken en meer profiteren van de (economische) relatie Hulst en haven Antwerpen.
- Succesvolle uitgifte/ontwikkeling van de bedrijventerreinen Hogeweg V en Schapenwei. Plus aandacht voor de kwaliteit en toekomstwaarde van de bestaande bedrijventerreinen, onder andere via revitalisering.
- Verder terugdringen administratie en regels ondernemers.
- Extra aandacht voor de agrarische sector, onder andere ruimte voor nevenactiviteiten en Nieuwe Economische Draggers (NED's).
- Realiseren Plan Perkpolder.

Het nieuwe beleidsplan ligt voor u.

1.2 Totstandkoming

Het economisch beleidsplan is in een interactief proces gemaakt. Dit proces bestond uit vier stappen. Op 5 december 2018 was de aftrap met een kick-off sessie met de gemeentelijke begeleidingsgroep. Vervolgens zijn we aan de slag gegaan met een eerste bureau-analyse van de economische stand en ontwikkeling van Hulst. Deze analyse hebben we in een tussenbespreking met de begeleidingsgroep doorgenomen op vrijdag 1 februari. Ook hebben we in deze bijeenkomst de economische conferentie met stakeholders verder voorbereid. Op 18 februari was deze conferentie. Hierbij waren bijna 40 ondernemers aanwezig uit diverse economische sectoren in Hulst. Zij konden via verschillende thematafels reageren op de analyses en input geven op de gewenste koers voor het economisch beleid van Hulst (zie separaat bijlagenrapport voor verslag en deelnemerslijst). Met de uitkomsten van deze conferentie is een concept van het economisch beleidsplan opgesteld. Dit concept hebben we 22 maart besproken met de gemeentelijke begeleidingsgroep. Vervolgens is het concept op 26 maart gepresenteerd aan het college van burgemeester en wethouders en op 2 april aan de raadscommissie

Ruimte. Na dit bestuurlijk overleg hebben raadsleden nog de kans gekregen om schriftelijke reacties in te dienen. Hiervan is geen gebruik gemaakt. Kort daarna is het definitieve rapport opgeleverd.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op het economisch profiel van Hulst. We geven een beeld van waar de Hulsterse economie staat, met welke trends en ontwikkelingen de economie wordt geconfronteerd en waar kansen liggen naar de toekomst. We sluiten de analyse af met een SWOT. In hoofdstuk 3 formuleren we de visie en economische ambities van de gemeente Hulst voor de komende vier jaar. Per onderwerp gaan we in op de betekenis en het doel, waarom de gemeente Hulst hierop inzet en de belangrijkste acties die daarbij horen. Deze acties zijn verder uitgewerkt in projectformats in hoofdstuk 4.

Bij dit hoofdrapport hoort een apart bijlagenrapport met daarin de onderliggende analyses plus verslag en deelnemerslijst van de economische conferentie.

2 Economische foto Hulst

In dit hoofdstuk staat een 'economische foto' van de gemeente Hulst. Allereerst gaan we in op hoe de economie in Hulst zich sinds 2013 (start vorige economisch beleidsplan) heeft ontwikkeld. Met een kansenmatrix prioriteren we een aantal sectoren voor dit economisch beleidsplan. Vervolgens kijken we of deze prioriteiten ook aansluiten op relevante trends en ontwikkelingen voor de gemeente Hulst. Tot slot vertalen we de analyses in een SWOT.

2.1 Ontwikkelingen in Hulst 2013-2018

Onderstaande tabel geeft een grafisch overzicht van de economische foto van de gemeente Hulst. Het beeld is overwegend vrij positief. Zo is het aantal banen na een periode van daling weer bijna terug op het niveau van 2013 en het aantal vestigingen in de gemeente is elk jaar gestegen. Onder de tabel lichten we de situatie op de verschillende indicatoren kort toe. In het bijlagenrapport staat een volledige uitwerking en onderbouwing.

Tabel 1: Beoordeling van verschillende economische indicatoren voor de gemeente Hulst

Indicator			
Bevolking			
Bevolkingsgroei			
Demografie			
Bevolkingsprognose			
Migratiesaldo			
Ontwikkeling beroepsbevolking			
Arbeidsmarkt			
Ontwikkeling banen			
Participatiegraad			
Werkloosheid			
Krapte op de arbeidsmarkt			
Bedrijvigheid			
Aantal vestigingen			
Ontwikkeling vestigingen			
Banen per vestiging			
Vestigende en vertrekkende bedrijven			
Werklocaties			
Bedrijventerreinen Hulst			
Leegstand winkels			
Leegstand bedrijfsruimte			
Leegstand kantoren			

Bron: Stec Groep 2019

Inwonersaantal Hulst relatief stabiel, maar de bevolking ontgroent en vergrijs

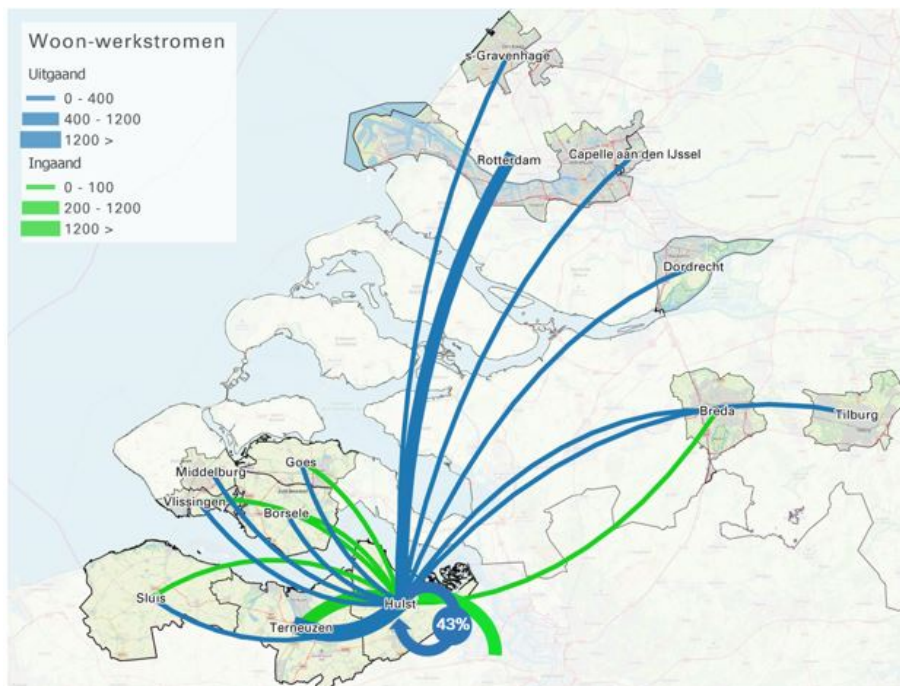
De bevolkingsgroei in Hulst is licht positief. In de periode 2013-2016 is het aantal inwoners nagenoeg stabiel gebleven, daarna neemt het aantal inwoners licht toe. Ten opzichte van 2013 is het aantal inwoners met 140 personen gestegen tot een inwonertal van tot 27.520 inwoners in 2018. Dit is een toename van 0,5%. Hoewel het aantal inwoners relatief stabiel is, zien we de demografische samenstelling veranderen. Ten opzichte van 2013 is het aandeel jongeren (t/m 20 jaar) gedaald van 21% naar 20% van het totaal aantal inwoners in Hulst. In dezelfde periode nam het aandeel ouderen (60-plus) toe van 27% naar 31%. Met andere woorden: Hulst ontgroent en vergrijs. Richting de toekomst voorspelt de prognose van Primos (2018) dat de bevolking van Hulst gaat krimpen. Zo wordt tot 2030 een krimp

voorspeld tot 26.400 en tot 2050 een verdere krimp tot 24.100. Nadeel van deze prognoses is overigens dat de specifieke 'couleur locale' soms ontbreekt. De provincie stelt op dit moment dan ook nieuwe eigen bevolkingsprognoses op. De uitkomsten hiervan zijn nu nog niet bekend. Voor Hulst zijn dergelijke prognoses van belang om bijvoorbeeld het effect van de toestromende Belgen goed mee te nemen (zie hierna).

Positief migratiesaldo voor de gemeente Hulst; relatief groot aandeel Belgen in de migratiecijfers
 Het migratiesaldo is in de gehele periode 2013-2018 positief geweest. In 2018 vertrokken er in totaal 955 inwoners uit de gemeente Hulst, waarvan 260 personen naar het buitenland zijn vertrokken. Dit staat tegenover de 1.074 personen die in 2018 naar Hulst zijn verhuisd. Hiervan is veruit het grootste deel afkomstig uit Nederland (60%). In totaal zijn er 427 personen vanuit het buitenland naar Hulst verhuisd. Hiervan is veruit het grootste deel (65%) afkomstig uit België. Op 1 januari 2019 telt de gemeente Hulst 2.774 inwoners met een Belgische nationaliteit.

Circa 500 Belgische werknemers in Hulst, veel Hulstenaren werkzaam in Terneuzen en Rotterdam
 In Hulst werken naast Hulstenaren ook veel inwoners uit andere gemeenten en uit België. Over het algemeen wonen grenspendelaars niet ver over de grens. Het CBS stelt dat vier van de vijf werknemers die vanuit België in Nederland werken, dat in een grensregio doen. In Zeeuws-Vlaanderen betreft dit ongeveer 5% van het totaal aantal werknemers. In absolute aantallen gaat dit over circa 2.000 werknemers. Veel van deze werknemers werken in de gemeente Terneuzen bij multinationals zoals DOW of in de Kanaalzone. Uit cijfers van het EGTS (2014) blijkt dat het aantal pendelaars vanuit België (= werknemers in Hulst die wonen in België) uitkomt op 500. Daarnaast werken met name inwoners uit Terneuzen in Hulst. Bijna de helft van de Hulstenaren zelf (43%) werkt in de eigen gemeente. Buiten Hulst werken Hulstenaren het meest in Terneuzen en Rotterdam. Cijfers over Hulstenaren werkend in België zijn niet voorhanden.

Figuur 1: Woon-werkstromen Hulst (2017)

CBS, 2018; EGTS, 2014; Bewerking Stec Groep, 2019

Werkloosheidspercentage in Hulst sterk gedaald

De werkloosheid in de gemeente Hulst is over de gehele periode 2013-2018 gedaald. Waar het percentage werklozen in 2013 nog 5,8% bedroeg, is dat in 2018 nog maar 2,9%. Dit is een uitzonderlijk laag werkloosheidspercentage en ook beter dan de Zeeuwse (3%) en landelijke cijfers (3,8%). De daling vindt plaats onder alle opleidingsniveaus en leeftijden. Met name onder laagopgeleiden (van 7,8% naar 4,3%) en inwoners van 45 tot 75 jaar (van 4,9% naar 2,7%) is de werkloosheid sterk afgenomen. Het werkloosheidspercentage in Hulst blijft het hoogst onder laagopgeleiden. Wat betreft leeftijdsgroepen is het werkloosheidspercentage het hoogst onder jongeren tussen de 15 en 25 jaar (5,8%).

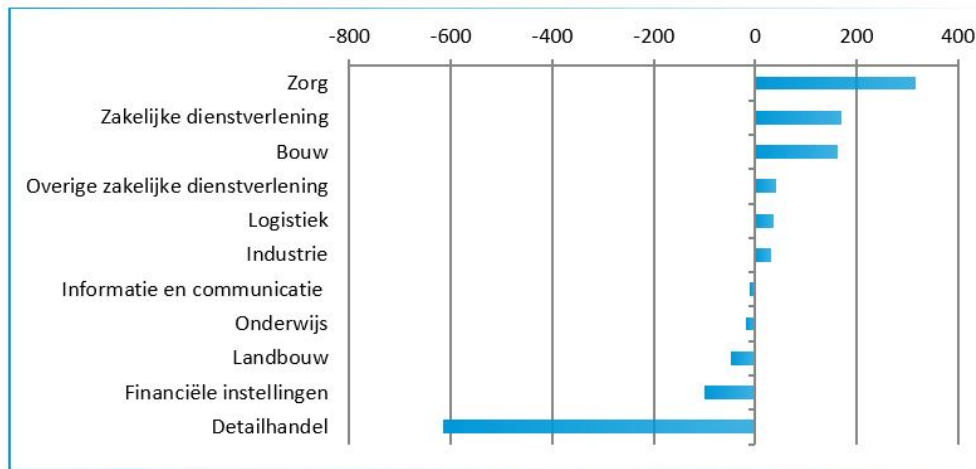
Na een periode van daling is het totaal aantal banen weer terug op het niveau van 2013

Het aantal banen in gemeente Hulst is in de periode 2013-2018 licht gekrompen. We zien tot en met 2015 dat het aantal banen daalt van circa 10.000 in 2013 naar 9.600 in 2015. De daling van het aantal

banen in de gemeente Hulst gaat in deze periode harder dan in de provincie: een afname van 4% in Hulst ten opzichte van 1,5% in de provincie Zeeland. Echter, vanaf 2015 is het totaal aantal banen weer gaan stijgen tot een totaal van 9.985 banen in 2018. Daarmee is het totaal aantal banen ongeveer terug op het niveau van 2013.

Veel sectoren ontwikkelen zich positief in 2018, gezondheidszorg valt positief op. Verschillende sectoren laten een positieve ontwikkeling zien. Vooral de gezondheids- en welzijnszorg valt op. In de periode 2013-2018 is het aantal banen in deze sector met 315 toegenomen. Circa 81% van deze groei vond plaats bij 'maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting'. Hieronder vallen banen in bijvoorbeeld de thuiszorg, welzijnswerk voor ouderen en de ondersteuning en begeleiding van gehandicapten. Deze groei heeft recent plaatsgevonden: in 2017 waren er 294 banen in deze sub sector en in 2018 is dit bijna verdubbeld tot 528 banen. Verder vallen de zakelijke dienstverlening en bouw positief op. Beide sectoren zijn in werkgelegenheid in de periode 2013-2018 met ongeveer een derde gegroeid.

Figuur 2: Ontwikkeling banen Hulst naar sector 2013-2018

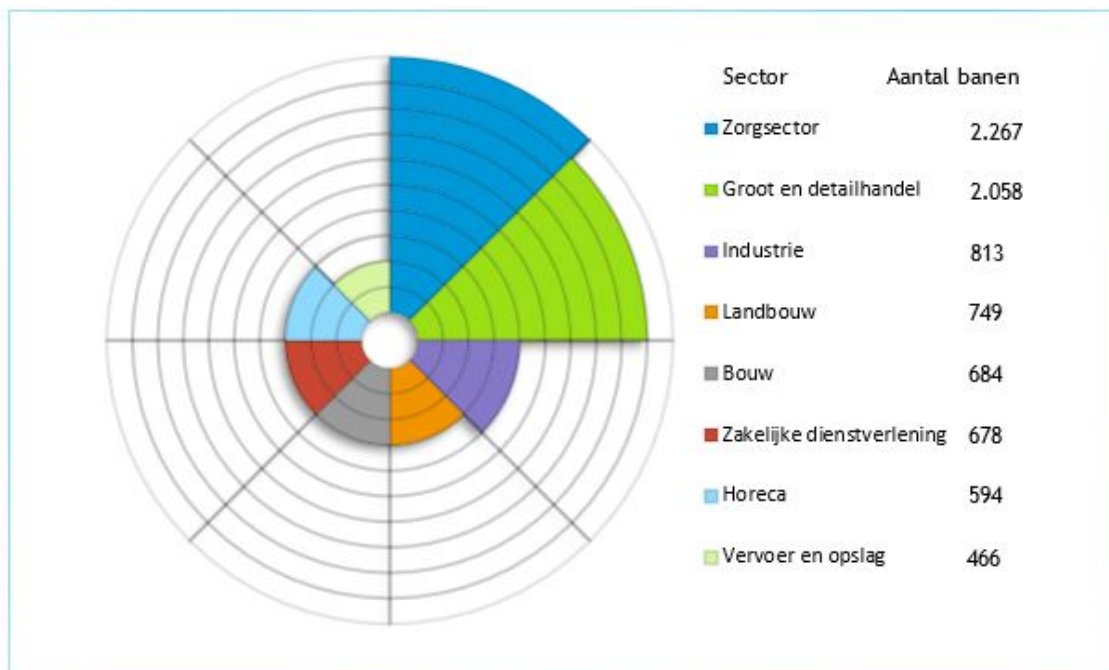
Bron: LISA, 2019; Bewerking Stec Groep, 2019

In de detailhandel is het aantal banen juist sterk gedaald. In de periode 2013-2018 is het aantal banen in deze sector met meer dan 600 afgenomen. Deze afname is voor 80% toe te schrijven aan webwinkels (afname van 500 banen). Naar verwachting gaat het daarbij vooral om het faillissement van online-winkel Neckermann in 2014, Pabo in 2018 en het vertrek van Boost Group naar Nieuwkuijk. Ook in fysieke winkels is het aantal banen afgenomen (-100 banen).

Per saldo zijn de gezondheids- en welzijnszorg (2.226) en, ondanks de afname, de groot- en detailhandel (2.058) qua banen veruit de grootste sectoren in Hulst. Binnen de gezondheidszorg is relatief veel werkgelegenheid te vinden bij de verpleeghuizen (29%), opvang voor verstandelijk gehandicapten (34%) en dienstverlening zonder overnachting (23%). Binnen de groot- en detailhandel betreft het vooral werkgelegenheid in supermarkten (40%), meubelwinkels (10%) en doe-het-zelf winkels (7%). Het supermarktcluster en Morres Wonen zijn hierbinnen natuurlijk de belangrijke brandpunten met een flinke aantrekkingskracht op de Belgische consument.

Overige belangrijke werkgelegenheidssectoren in de gemeente Hulst zijn de akkerbouw, sociale werkvoorziening, de bouw en zakelijke dienstverlening zoals ingenieurs- of adviesbureaus.

Figuur 3: Acht grootste sectoren in de gemeente Hulst 2018 op basis van banen

Bron: LISA, 2018; Bewerking Stec Groep, 2019

Vestigingen zakelijke dienstverlening meest toegenomen, in de groot- en detailhandel grootste krimp
 In de periode 2013-2018 is het aantal vestigingen van bedrijven en instellingen in de gemeente Hulst met circa 260 gegroeid (+11%) tot 2.530. Dit komt overeen met het provinciaal (10%) en nationaal (14%) niveau. In de sector 'specialistische zakelijke dienstverlening' is het aantal vestigingen het meest toegenomen, met 81 vestigingen. Ook het aantal vestigingen in de zorg is met 79 vestigingen sterk aangegroeid. In beide sectoren betreft het vooral zzp'ers die een bedrijf starten, bijvoorbeeld als consultant of verpleegkundig specialist. Ook in de overige dienstverlening (+27), onderwijs (+21), bouwnijverheid (+20) en cultuur en sport (+19) constateren we een relatief grote toename in het aantal vestigingen. Voorbeelden zijn zzp'ers die aan de slag zijn gegaan als personal trainer, bijvoorbeeld bij een sportschool, of bijles geven op zzp-basis. In het algemeen is de toename van aantal zzp'ers deels 'gedwongen' (bijvoorbeeld door een faillissement, ontslag of veranderingen in de sector) en deels uit intrinsieke motivatie (ondernemerschap, waardering vrijheid, kansen zien).

Alleen in de sectoren groot- en detailhandel (-25), horeca (-4) en informatie en communicatie (-2) constateren we een afname in het totaal aantal vestigingen. De afname in de groot- en detailhandel is in lijn met dalende werkgelegenheid in deze sector.

Meer mensen voor zichzelf begonnen; twee derde van de vestigingen zijn zzp'ers
 Zoals hiervoor al kort gedeut, zien we een toename van het aandeel zzp'ers in de totale werkgelegenheid in Hulst. Waar in 2013 ruim 1.300 mensen (circa 13%) voor zichzelf werkten, is dat in 2018 gestegen tot ruim 1.700 (circa 17%). Het aandeel zzp'ers in de Hulsterse werkgelegenheid komt overeen met het landelijke (16,6%) en Zeeuwse gemiddelde (17,8%). Ondanks dat de zzp'ers een gemiddeld aandeel hebben in de totale werkgelegenheid, zijn ze goed voor ruim twee derde van het totaal aantal vestigingen. Ook hier constateren we een stijging. In 2013 was circa 59% van de vestigingen van bedrijven en instellingen in gemeente Hulst een zzp'er. In 2018 is dit aandeel gestegen tot circa 68%.

Tabel 2: Gemiddeld inkomen als zelfstandige in Nederland en de gemeente Hulst

Sector	Regio	2011	2012	2013	2014	2015	2016
		* 1.000 euro	* 1.000 euro	* 1.000 euro	* 1.000 euro	* 1.000 euro	* 1.000 euro
Gemiddelde	Nederland	38,3	37,5	36,9	38,1	38,8	40,5
	Hulst	37,4	36,5	36,3	35,1	36,8	37,5
Landbouw	Nederland	33,1	33	34,6	34,3	33,2	36,5
	Hulst	47,3	41,1	46,6	34,3	38,7	36
Handel	Nederland	33,3	31,7	31,1	32,9	34,8	36,3

	Hulst	39,7	35,8	36,6	37,7	39,6	39,8
Gezondheidszorg	Nederland	53,5	52,3	48,7	49	46,5	47,8
	Hulst	36,1	34,7	31	31,4	35	37,3

Bron: CBS Stateline (peildatum april 2019); bewerking Stec Groep, 2019

Relevante beleidskaders

In de afgelopen periode zijn er verschillende plannen ontwikkeld voor de gemeente Hulst, die van invloed zijn (geweest) op de economische ontwikkeling. We gaan hier in onderstaande box kort op in.

Economisch beleidsplan hulst 2013-2016

Doel: *het versterken en uitbouwen van de economische structuur van de gemeente Hulst in al haar facetten, alsmede een evenwichtige ontwikkeling van de werkgelegenheid.* De gemeente heeft hiervoor ingezet op de volgende drie thema's:

Vrijtijdseconomie: aanbod van verblijfs- en dagrecreatie, horeca en detailhandel differentiëren;
 Vlaamse kansen benutten: op de wooneconomie, vrijetijdseconomie en bedrijventerreinen;
 zorg & welzijn: aanbod verbeteren om voldoende draagvlak voor zorgaanbieders te houden.

Toeristisch ontwikkelingsplan hulst 2016-2020

Doel: *aantrekken van dag- en verblijfsrecreanten geeft een impuls aan de bestedingen, de werkgelegenheid en de instandhouding of uitbreiding van het voorzieningenniveau.* De gemeente heeft hiervoor ingezet op de volgende drie thema's:

Versterk de vesting: samenspel funshoppen, vestingbeleving en horeca tot stand brengen;
 Scheldekust: ankerplaatsen langs de Schelde die tezamen een totaalproduct vormen;
 verbinding tussen vesting en Schelde: grensbeleving, strijd en spanning nieuw leven inblazen.

Retailstructuurvisie hulst 2025

Doel: *komen tot een evenwichtige, vitale en aantrekkelijke retailstructuur in de gemeente Hulst om zo de leefbaarheid in de kernen zo goed mogelijk te behouden of te verbeteren.* De gemeente heeft hiervoor ingezet op de volgende thema's:

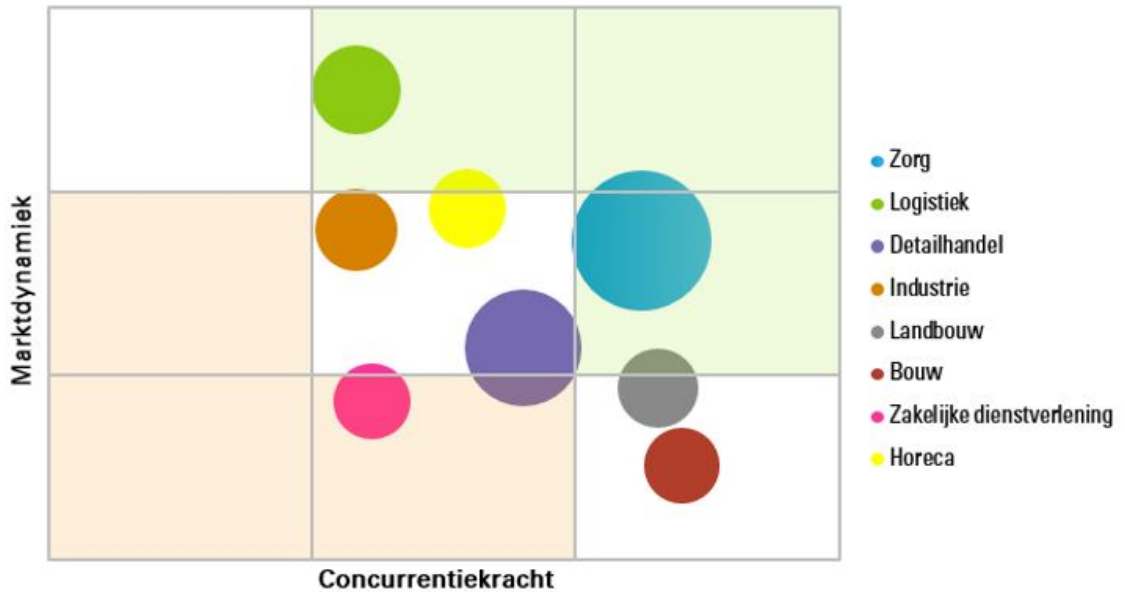
- Aantal winkelmeters verminderen & meer kwaliteit toevoegen;
- professionaliseren in samenwerking en ondernemerschap.

2.2 Kanskaart Hulst: zorg, detailhandel en horeca drie sterkste sectoren – logistiek biedt perspectief

Met een kanskaart is inzichtelijk gemaakt hoe de acht grootste sectoren in Hulst zich positioneren ten opzichte van de provincie Zeeland. Op basis van een confrontatie tussen de marktdynamiek en de concurrentiekracht ontstaan drie levels van prioriteit: laag, gemiddeld en hoog. Dit betekent niet dat het economisch beleid enkel op de meest kansrijke sectoren afgestemd moet worden. Ook sectoren met een minder kansrijk toekomstperspectief kunnen nog steeds een belangrijke functie hebben in de gemeente.

De marktdynamiek is bepaald op basis van de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de groei van de toegevoegde waarde voor een bepaalde sector. De concurrentiekracht is bepaald door het aandeel en ontwikkeling van een bepaalde sector in Hulst te vergelijken met provinciale cijfers. Tenslotte geeft de omvang van de cirkel weer hoe groot de sector is.

Figuur 4: Kanskaart voor acht grootste sectoren op basis van marktdynamiek en concurrentiekracht

Bron: Stec Groep, 2019

Grootste sector: zorg, scoort goed op zowel marktdynamiek als concurrentiekracht

De zorgsector is de grootste sector in Hulst en scoort als gevolg daarvan goed op concurrentiekracht. Bovendien scoort de zorgsector goed op dynamiek. Het PBL voorspelt tot 2040 namelijk een relatief sterke groei van de toegevoegde waarde in deze sector. De zorgsector scoort op alle drie punten relatief hoog en levert bovendien veel indirecte werkgelegenheid. Om die reden verdient de zorgsector een hoge prioriteit. Dit sluit aan bij het vorige economische beleid waarin de zorg ook als belangrijke sector werd aangemerkt. In dit beleidsplan werd bovendien gesteld dat de vergrijzing kansen biedt voor de zorgsector en dat ondanks technologische ontwikkelingen, de werkgelegenheid in de sector zal blijven stijgen. Dit beeld wordt in de huidige situatie bevestigd en zal ook in de toekomst relevant blijven.

Tweede sector: detailhandel scoort gemiddeld, maar verdient wel prioriteit

De detailhandelssector is de tweede grootste sector van de gemeente Hulst. Deze sector is relatief sterk ontwikkeld in Hulst, vooral door de grote aantrekkingskracht van de sector op Belgische consumenten. De sector als geheel heeft echter te maken met de effecten van onder meer online consumptie, waardoor fysieke winkels – vooral in het niet-dagelijkse segment – het lastiger hebben en de omzet en toegevoegde waardeontwikkeling in de sector achter blijven. Daarnaast heeft de detailhandel in Hulst ook te maken met een vergrijsd ondernemersbestand. Voor deze groep is het lastig de omslag te maken naar de nieuwe marktomstandigheden en daarnaast is het lastig om opvolging te vinden. Als gevolg daarvan scoort de sector minder hoog op de marktdynamiek. Dit betekent echter niet dat de sector geen prioriteit verdient. Juist omdat detailhandel zo sterk geworteld is in de economie van Hulst, verdient de sector aandacht. Het is belangrijk om de sector stabiel te houden, de winkelstructuur toekomstbestendig te maken en waar mogelijk kwalitatief te versterken. Met de nieuwe Retailstructuurvisie Hulst 2025 wordt hierop ingezet.

Logistiek en industrie bieden kansen

De industrie is op dit moment de derde grootste sector in Hulst. De industrie is een sector die gekenmerkt wordt door een relatief hoge toegevoegde waarde. Deze toegevoegde waarde is de afgelopen jaren gegroeid en wordt ook in de toekomst positief verondersteld. Een sector die minder goed ontwikkeld is in Hulst, maar wel perspectief biedt, is de logistieke sector. De logistieke sector is verbonden met de industriële sector en wordt gekenmerkt door een grote stijging in toegevoegde waarde. Als gevolg hiervan scoort de sector relatief goed op marktdynamiek. De sector is echter vrij klein in de gemeente Hulst en daarbij ligt Hulst buiten de 'natuurlijke' logistieke hotspots, waardoor deze laag scoort op de concurrentiekracht. Prioriteit geven aan deze twee sectoren en met name de combinatie hiervan biedt perspectief.

2.3 Trends en ontwikkelingen

Ontwikkelingen en innovaties volgen elkaar in de hedendaagse markt in hoog tempo op. Wensen en eisen veranderen daardoor. Om het economisch beleid toekomstbestendig te maken, is het belangrijk dit te plaatsen in de context van de huidige trends en ontwikkelingen. Hieronder geven we de belangrijkste.

2.3.1 Megatrends

Vergrijzing in combinatie met braindrain

Doordat de levensverwachting steeds hoger wordt en het aantal geboorten afneemt, vergrijst de bevolking. Dit betekent dat het huidige economische stelsel onder druk komt te staan. De beroepsbevolking, die via het omslagstelsel voor de ouderen wordt betaald, wordt steeds kleiner. Bovendien gaat het proces van vergrijzing sneller in Zeeuws-Vlaanderen, doordat er sprake is van zogenaamde 'braindrain': jongeren die verhuizen voor een studie en niet meer terugkomen.

Technologische ontwikkeling

Hogere productiviteit als gevolg van technologische ontwikkelingen en beter onderwijs kan een remedie zijn tegen vergrijzing. Een kleinere beroepsbevolking kan met behulp van automatisering en robotisering efficiënter werken en dezelfde productiviteit halen. Bovendien zullen automatisering en robotisering veel invloed hebben op de individuele sectoren.

Duurzaamheid

Door de groei van de wereldbevolking en de mondiale welvaart is de vraag naar natuurlijke grondstoffen toegenomen. Water, energie, mineralen/metalen en voedsel zijn slechts in beperkte hoeveelheden beschikbaar. Daarnaast vormt de uitstoot van broeikasgassen door grootschalig grondstoffengebruik een bedreiging voor onze leefomgeving. Om die reden wordt ook het economische landschap steeds meer beïnvloed door duurzaamheidsdoelstellingen.

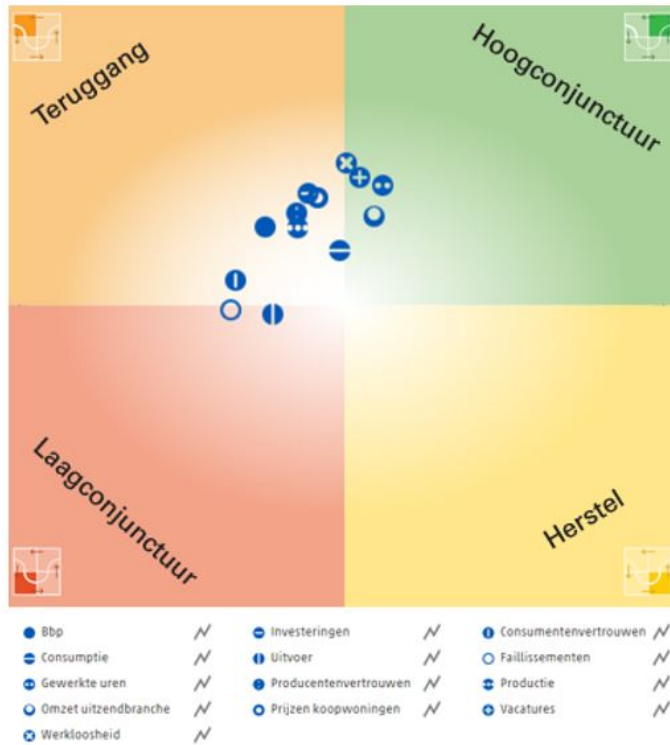
Internationale onzekerheid en verschuiving

Internationaal zijn er allerlei ontwikkelingen gaande die tot (economische) onzekerheid leiden. Denk aan het toenemende protectionisme vanuit de Verenigde Staten, handelsspanningen tussen de Verenigde Staten en China en begrotingsregimes van Europese landen als Italië en Frankrijk. Op korte termijn kan vooral de Brexit impact hebben voor de economie van Nederland; onafhankelijk van de handelsafspraken die gesloten worden. Het Europese Comité van de Regio's voorspelt dat in Nederland de provincie Zeeland de meeste gevolgen van de Brexit zal ervaren. Ook ING komt in een studie tot de conclusie dat Zeeland bovengemiddeld gevoelig is (maar minder dan Noord-Holland en Utrecht) voor de Brexit. Bijna 8% van de export van in Zeeland geproduceerde goederen is bestemd voor het Verenigd Koninkrijk (NL 6,9%). Vooral voedsel en chemie zijn vanuit Zeeland belangrijke exportsectoren richting het Verenigd Koninkrijk. De provincie waarschuwt ondernemers en gemeenten daarom om zich op het slechtste scenario voor te bereiden. De Brexit biedt echter ook kansen. Zo kunnen de havens in Nederland en België belangrijker worden door de geografische nabijheid tussen Nederland en Frankrijk. Hulst ligt gunstig tussen North Sea Port en de haven van Antwerpen en zou kunnen profiteren bij het aantrekken van bedrijven. Daarnaast leggen diverse bedrijven 'veiligheidsvoorraden' aan op het Europese vaste land, waaronder Nederland. Magazijnen van distributiecentra in Zeeuwse havens, maar ook daarbuiten, profiteren hiervan. Interessant zijn de mogelijk structurele effecten als producenten, die nu het Verenigd Koninkrijk als uitvalsbasis hebben, overgaan tot definitieve verplaatsing van voorraden naar Nederland.

Economische conjunctuur

Tot slot constateren we dat de Nederlandse economie langzaam aan het afkoelen is. Na groeipercentages van 2,9% in 2017 en 2,5% in 2018 is de piek van de groei achter de rug. Uit de meest recente berekening van het CPB (maart 2018) wordt een groei van 1,5% in 2019 en 2020 verwacht. De conjunctuurklok van het CPB (figuur rechts) illustreert dat een groot aantal economische indicatoren van 'hoogconjunctuur', naar 'teruggang en zelfs 'laagconjunctuur' verschuift. Het economische beeld is met name versomberd door internationale ontwikkelingen (zie hierboven) en nijpende krapte op de arbeidsmarkt in verschillende sectoren. Het CPB wijst er daarnaast op dat met name lager opgeleiden en flexkrachten/zzp'ers kwetsbaar zijn voor de gevolgen van een economische dip.

2.3.2 Sectorale trends

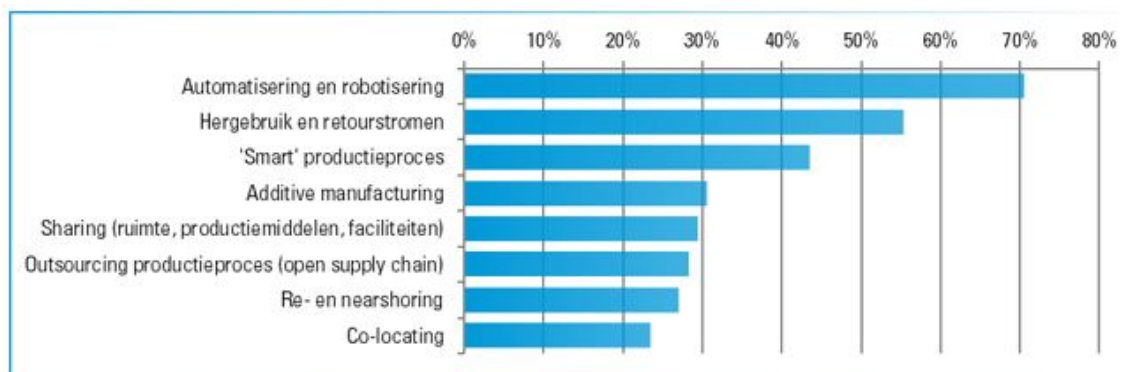
Trends binnen de verschillende sectoren zijn ook van belang. Veel van deze sectorale trends zijn het gevolg van of sluiten aan op de eerder beschreven megatrends. Hieronder zetten we voor de belangrijkste sectoren in Hulst een aantal relevante trends uiteen.

Industrie & logistiek: next economy

Next economy is het gevolg van meerdere op elkaar passende ontwikkelingen die op dit moment in de markt worden waargenomen. Dit betreft vijf prominente ontwikkelingen die naar verwachting de grootste invloed op de industriële en logistieke sector en (de vraag naar) bedrijventerreinen in Hulst zullen hebben. Te weten: duurzaamheid & energietransitie, circulaire economie, automatisering & robotisering, smart industry & logistics en e-commerce.

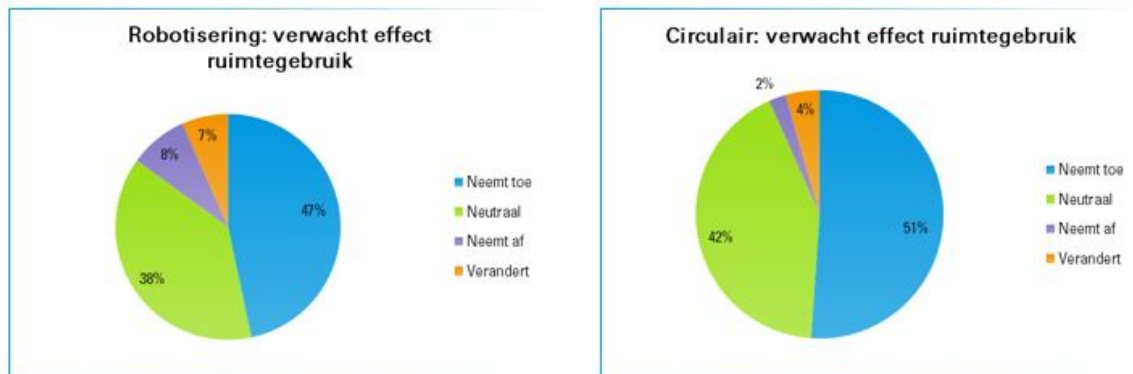
Tot zo'n 70% van de industriële en logistieke bedrijven verwacht komende jaren in deze trends te investeren, blijkt uit recent landelijk onderzoek van Stec Groep met tien provincies, waaronder Zeeland. Vooral investeringen in robotisering en circulaire activiteiten staan hoog op de agenda. Veel industriebedrijven verwachten bovendien dat hierdoor de vraag naar werkgelegenheid toeneemt én verandert. Denk aan andere vaardigheden die werknemers moeten hebben. Tegelijkertijd denken we dat het effect niet heel groot is, door de relatief geringe omvang van de industrie en logistiek in Hulst.

Figuur 5: Percentage bedrijven dat aangeeft komende drie jaar te gaan investeren in onderstaande trends

Bron: Onderzoek marktontwikkelingen en ruimtebehoefte industrie, samen met tien provincies, waaronder Zeeland, Stec Groep (2018)

Figuur 6: Verwachte effecten op ruimtegebruik en werkgelegenheid

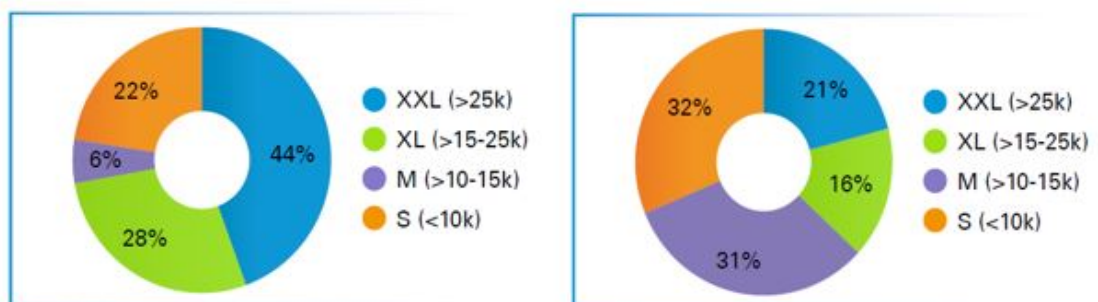
Bron: Onderzoek marktontwikkelingen en ruimtebehoefte industrie, samen met tien provincies, waaronder Zeeland, Stec Groep (2018)

De meeste industriebedrijven verwachten dat de genoemde trends ook tot meer ruimtevrage leiden. Zo verwacht 47% een stijgend ruimtegebruik door robotisering. Vaak omdat de robots meer plek innemen dan werknemers. Maar ook omdat Nederland aantrekkelijker wordt voor investeringen in hoogwaardige industrie. 51% van de bedrijven uit het onderzoek verwacht dat circulaire activiteiten meer ruimte gaan vragen, bijvoorbeeld voor ontmantelings- en opslagfaciliteiten en nieuwe activiteiten die de circulaire economie voortbrengt. Net als bij de werkgelegenheidseffecten verwachten we dat ook in Hulst deze effecten op de ruimtevrage zich zullen manifesteren, maar dat deze wel vrij beperkt zullen blijven door de relatief geringe omvang van deze sectoren in de gemeente.

Wel vragen deze ontwikkelingen andere kwalitatieve eisen aan de vestigingsomgeving, waar Hulst rekening mee moet houden. Denk aan voldoende (milieu)ruimte voor bedrijven die met afval- en reststromen werken, goede digitalisering van de bedrijventerreinen (als voorwaarde voor robotisering, 3D printing), (collectieve) duurzame energievoorzieningen, et cetera. Het kan nuttig zijn om – samen met ondernemers en eigenaren op/van de bedrijventerreinen in gemeente Hulst – de kwaliteit en toekomstbestendigheid (next economy potentie) van de bedrijventerreinen te bespreken en te kijken waar en hoe verbeteringen gerealiseerd moeten/kunnen worden om economische kansen te pakken.

Specifiek voor de logistiek zien we dat er een voortdurende hoge investeringsdynamiek is. De hoogconjunctuur, de verdere groei van het online winkelen, maar bijvoorbeeld ook de eerdergenoemde voorraadopbouw van bedrijven door de Brexit zijn belangrijke drijvende krachten hierachter. Daarbij zet de trend schaalvergroting zich nog steeds door. XXL-distributiecentra van meer dan tien hectare, oplopend tot veel groter, zijn geen uitzondering meer. Tegelijkertijd zien we ook dat een netwerk van fijnmazigere en kleinschaligere distributiecentra in opkomst is. Denk aan kleinschalige fulfillmentcentra, sorteerhubs en retourcentra dicht bij de bevolkingsconcentraties om zo bijvoorbeeld tijdig via het internet bestelde artikelen te kunnen leveren. In een recent onderzoek van ons onder logistieke marktpartijen geeft 75% aan komende vijf jaar nog een dominantie van investeringen in XXL-distributiecentra te verwachten. Op de middellange termijn (> 2025) zien zij vooral groei in het kleine tot middelgrote segment (zie figuur 7).

Figuur 7: Verwachte omvang (vierkante meter bvo) te realiseren logistiek vastgoed (links: <2025, rechts: >2025)

Bron: Onderzoek logistieke marktpartijen, Stec Groep (2018)

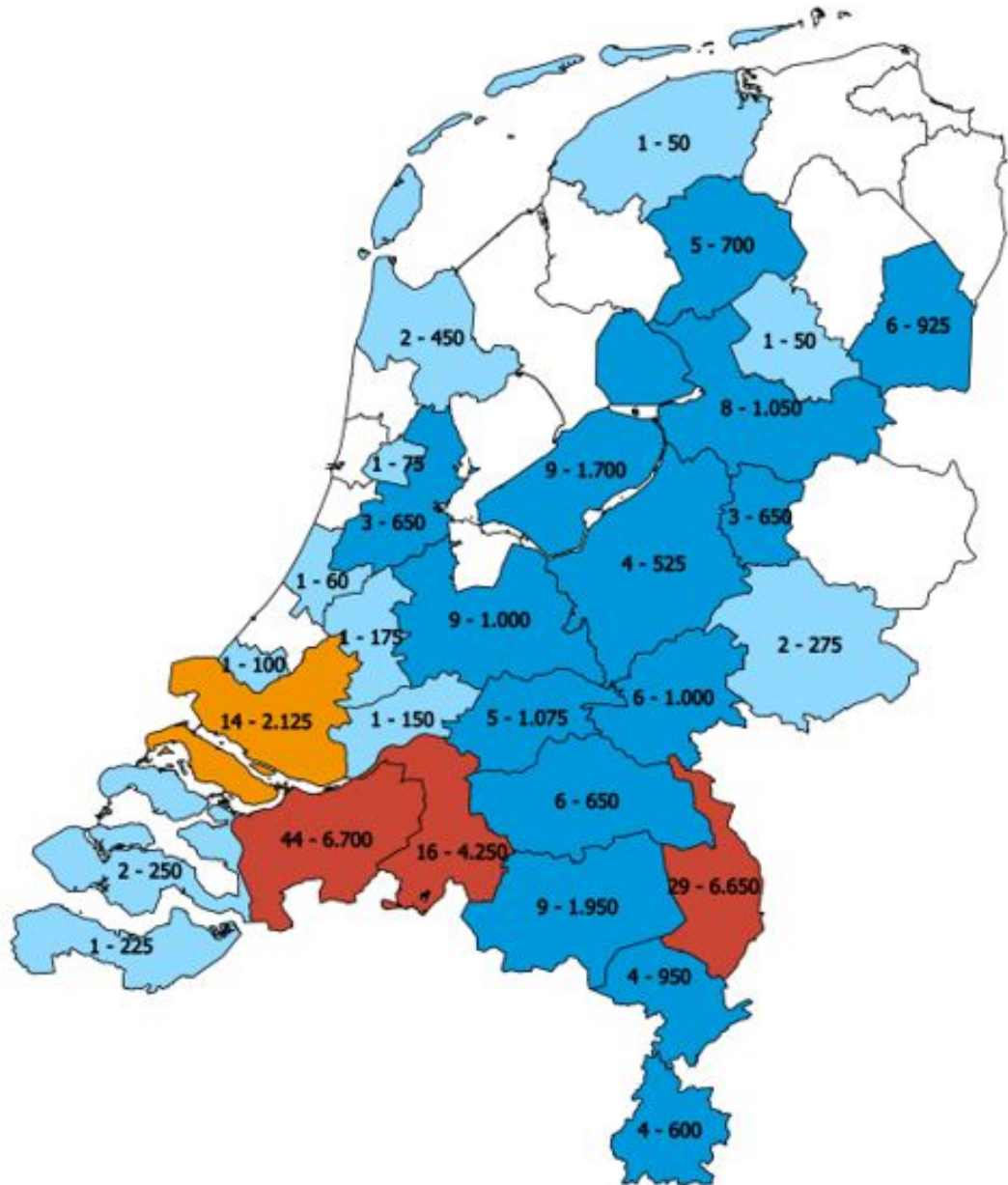
Hulst heeft een beperkte positie op de logistieke markt. Kijkend naar onze eigen Database Bovenregionale Locatiebeslissingen Nederland (DLN, 2000-heden), zien we dat Hulst in de afgelopen 18 jaar vrijwel geen grote logistieke activiteiten van buiten heeft aan getrokken¹. Overigens geldt dit voor het gros van de regio's en gemeenten in Nederland. Tot wel 80% van de logistieke dynamiek concentreert zich in de belangrijke corridors naar het zuiden en oosten in Brabant, Limburg en Gelderland. De markt is hier echter steeds meer oververhit, zich uitend in schaarste aan grond en werknemerstekorten. Daardoor worden steeds vaker plekken ten noorden en zuiden van de hotspots overwogen. Hulst kan hier mogelijk van profiteren. De uitgangspositie is in de basis goed, ook ten opzichte van België. Zo ligt Hulst geografisch strategisch tussen de havens van Antwerpen en North Sea Port. Feitelijk een zeer aantrekkelijke uitgangssituatie, zeker als rekening wordt gehouden met de vestigingsvoordelen van Hulst ten opzichte van België. Zo noemen ondernemers (werkconferentie 18 februari) als voordelen:

- De beschikbare grond: op Hogeweg V en De Schapenweide is een flinke hoeveelheid bedrijfsgrond direct voor uitgifte beschikbaar. De bebouwingmogelijkheden zijn bovendien ruim, in het bijzonder voor de logistiek. Dit is kansrijk voor logistiek die is georiënteerd op de havens en/of op de as naar België en Noord-Frankrijk.
- De lagere loonkosten en soepelere regelgeving rondom arbeid: de kosten liggen tot zo'n 20% lager in Hulst/Nederland dan in België. Daarnaast gelden er in België – ondanks enige versoepeling laatste jaren – meer restricties voor het werken in avond- en nachturen.
- De dienstverlening van de gemeente Hulst, maar ook van de provincie Zeeland: ondernemers worden met open armen ontvangen en er wordt actief meegedacht om vestiging mogelijk te maken. Deze 'rodeloperaanpak' is een groot verschil met België waar door ondernemers vooral tegenwerking wordt ervaren door de overheid.

Toch verwachten we dat de kans op het aantrekken van logistiek vestigers van buitenaf beperkt is. Belangrijkste manco is dat Hulst onvoldoende op de kaart staat voor (logistieke) vestigers. Het imago van krimpregio/-gemeente speelt daarbij parten. Dit schrikt investeerders af, zo is het beeld vanuit ondernemers. Bovendien zorgt dit ervoor dat Hulst weinig woningen kan bijbouwen. Dit is nadelig voor de arbeidsmarkt, die nu al krap is en een rem vormt op de groei en investeringen van bedrijven in Hulst. Daarnaast wordt ook in België inmiddels hard gewerkt om de concurrentiepositie voor (e-commerce) distributiecentra te versterken, zoals de ontwikkeling van grote logistieke sites in de havengebieden van Antwerpen en Gent (meer hierover in paragraaf 2.3.3). Al met al verwachten we dat Hulst de meeste kansen heeft onder kleine tot middelgrote logistieke spelers die dienstverlenend zijn aan de productiebedrijven in de regio (Kanaalzone, Haven Antwerpen) of voor het bedienen van de regionale consumentenmarkt.

Figuur 8: Aantal bovenregionale logistieke locatiebeslissingen en arbeidsplaatsen per COROP-gebied

1) Criteria voor opname in onze database zijn o.a. dat het gaat om een bedrijf met 50 arbeidsplaatsen of meer en dat sprake moet zijn van een verhuizing over een afstand van meer dan 25 kilometer. Denk aan een verhuizing van Breda naar Hulst. Of een nieuwvestiging uit het buitenland.

Bron: Database Bovenregionale Locatiebeslissingen Nederland (DLN), Stec Groep, 2000-2018

Zorg: betere zorg voor meer mensen, tegen een lagere prijs per persoon

De zorg heeft natuurlijk ook te maken met de vergrijzende bevolking. Over het algemeen zal zorg veel meer chronisch van aard worden als gevolg van vergrijzing. Daarnaast worden de komende jaren oude instituties (verzorgingshuizen, verpleeghuizen, et cetera) verder afgebouwd. Elke zorgaanbieder moet toegevoegde waarde gaan bieden in de ketens en netwerken die nu overal in een rap tempo ontstaan. Om de zorg hierin betaalbaar te houden, worden doelmatigheid en technologische innovatie belangrijke aandachtspunten. Doordat de zorgmarkt aantrekt ontstaan er tekorten bij specifieke functies. Om ook de arbeidsmarkt goed te laten functioneren is het belangrijk dat het onderwijs en de zorgsector goed op elkaar worden afgestemd. Arbeidsmarkt is een cruciaal thema binnen de zorg op zowel korte, middellange en lange termijn, zeker voor Hulst.

Retail: functie van centra aan het verschuiven

In de huidige economische situatie profiteren winkels van de hoogconjunctuur. Toch blijft het oppassen. Online winkelen groeit hard en door vergrijzing neem het draagvlak voor winkels af. Het aantal faillissementen ligt in de detailhandel nog steeds hoog. De functie van centra verandert daardoor steeds meer. De winkelfunctie is steeds minder dominant, en andere functies (denk aan horeca en leisure) nemen deze plek in. Een goede mix aan functies is daardoor belangrijk, ook voor Hulst. De retailvisie is het actuele antwoord van de gemeente Hulst op deze ontwikkelingen.

Agrosector: vergroting en verduurzaming

De landbouw is een belangrijke sector in Hulst en Nederland als geheel. Het is bovendien een sector die een groot deel van grondoppervlak benut. De omvang van de productie in de sector neemt toe, maar onder invloed van (milieu)beleid trager dan in het verleden. Terwijl productie toeneemt, daalt het aantal vestigingen. Technologische ontwikkeling wordt gezien als hulpmiddel in het streven naar duurzaamheid. Deze ontwikkeling zorgt namelijk voor efficiënter ruimtegebruik en een efficiëntere productie, maar zorgt tegelijkertijd voor dalende werkgelegenheid in de agrosector. Veel ouderen in de agrosector worden bovendien niet vervangen. Dit kan in de toekomst knelpunten opleveren.

Steeds vaker is er sprake van vrijkomende agrarische bebouwing en grond. Uit onderzoek van de rekenkamer van provincie Zeeland (2016) blijkt dat tot 2030 in Zeeland ongeveer 1.000 agrarische bedrijven stoppen. In de meeste gevallen wordt de grond van boeren die hun bedrijf beëindigen door andere agrarische ondernemers overgenomen (schaalvergroting). De op het erf aanwezige loodsen, schuren, stallen en dienstwoningen verliezen hun agrarische bestemming. Een deel van deze vrijkomende agrarische bebouwing zal als woning gebruikt worden of krijgt een andere (bedrijfsmatige) functie. Een ander deel echter komt naar verwachting leeg te staan. Vooral voor deze grote schuren is het moeilijk een goede nieuwe economische bestemming te vinden. Deze ontwikkeling zal dan ook een grote impact hebben op de ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied. Bovendien speelt het risico op ondermijnende criminaliteit bij vrijkomende agrarische bebouwing. Een deel van de grotere schuren zal worden afgebroken door asbestproblematiek.

Hoe dan ook geldt dat de agrarische grond en bebouwing in Hulst van grote landschappelijke waarde zijn. Beleidsmatig liggen hier dan ook kansen. Bijvoorbeeld in relatie tot toerisme en zorg. Thema's die verder samenhangen met de agrosector in Hulst zijn (kansen voor) verduurzaming en goede internetverbinding.

2.3.3 Ontwikkelingen in Antwerpen en Gent

Gezien de ligging van Hulst tegen België is het relevant in te gaan op ontwikkelingen over de grens. In Antwerpen vindt op dit moment de grootste havenontwikkeling plaats in de noordwesthoek van de linkeroever, richting Hulst. Hier worden nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld, zowel voor watergebonden havenactiviteiten als logistiek/distributie. Verder zijn de (geplande) ontwikkeling van Logistiek Park Schijns (LPS), Logistiek Park Waasland (LPW) en Blue Gate Antwerp (BGA) relevant. LPS moet een logistieke ontwikkeling worden van 70 hectare op de rechteroever van de haven van Antwerpen. Het terrein krijgt een rechtstreekse aansluiting met de A12 en een directe verbinding met een spoorterminal. LPW betreft ook een logistieke ontwikkeling van ongeveer 190 hectare in de zuidelijke hoek van de Waaslandhaven. BGA, in het zuiden van Antwerpen, betreft de ombouw van een oude petroleumhaven tot een duurzaam, watergebonden bedrijventerrein van 63 hectare in de eerste fase. Focus ligt op innovatieve bedrijven uit onder meer de eco-sector, duurzame chemie en stadsdistributie. Daarnaast zijn er plannen voor herontwikkeling van diverse plekken in het Antwerpse havengebied, zoals de voormalige Opel-locatie; ook wel bekend als de Churchillsite. Havenbedrijf Antwerpen zoekt hiervoor naar vooruitstrevende investeerders in de maak- en procesindustrie die aantoonbaar bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie.

In het havengebied van Gent valt vooral de ontwikkeling van het bedrijventerrein Kluizendok op. Met ruim 400 hectare is dit een van de grootste 'greenfield'-terreinen in Europa met een sterke klemtoon op logistiek en distributie, bouw, recycling, voeding en biobased activiteiten. Tegen het Kluizendok worden 'Rieme-Noord' en 'De Nest' ontwikkeld. Terreinen van respectievelijk 100 en 160 hectare met focus op logistiek en distributie. Groep Heylen ontwikkelt hier onder andere een grote logistieke campus van zo'n 150.000 m².

2.4 SWOT

In onderstaande tabel is de economische foto bondig vertaald in de belangrijkste sterke en zwakte punten, kansen en bedreigingen voor de Hulsterse economie. Dit als basis voor de keuze in ambities, doelstellingen en acties in het nieuwe economische beleid (hoofdstuk 3 en 4).

Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • Ligging t.o.v. Antwerpse agglomeratie • Migratie verzilveren ('nieuwe' inwoners binden) • Prijs / kwaliteitsverhouding woningen • Logistieke kansen door Brexit 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevolking ontgroent en vergriest; 'braindrain' • Effect Brexit op Zeeuwse export • Voorzieningsniveau onder druk • Grote bedrijven trekken personeel weg van MKB
Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • Nabijheid van havens Antwerpen en North Sea Port 	<ul style="list-style-type: none"> • Dominantie verzorgende economische sectoren (zorg, retail)

<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekkingskracht vestingstad en landelijke omgeving • Dominante agrarische sector • Aantrekkingskracht winkels op Belgen door ligging	<ul style="list-style-type: none"> • Beroepsbevolking relatief oud en laag opgeleid • Mobiliteit/bereikbaarheid, o.a. met openbaar vervoer
---	---

3 Visie en ambitie

3.1 Visies en ambities voor het economische beleid van de gemeente Hulst

In dit hoofdstuk zijn de economische uitgangssituatie, opgaven en uitdagingen voor Hulst vertaald in ambities voor het economische beleid. Per ambitie wordt uitgelegd wat deze inhoudt, waarom hierop wordt ingezet en welke acties daarbij horen. In hoofdstuk 4 zijn de acties vertaald in een concreet uitvoeringsprogramma met projectformats.

De ambities voor Hulst zijn:

- A. Toekomstbestendige (grensoverschrijdende) arbeidsmarkt
- B. B.Profiteren van de groeiende zorgsector
- C. C.Voorzieningen op niveau en sterke wooneconomie
- D. D.Kansen in het buitengebied
- E. E.Hulst is een ondernemersgerichte gemeente

3.2 Ambitie A – Toekomstbestendige (grensoverschrijdende) arbeidsmarkt

Wat betekent dit?

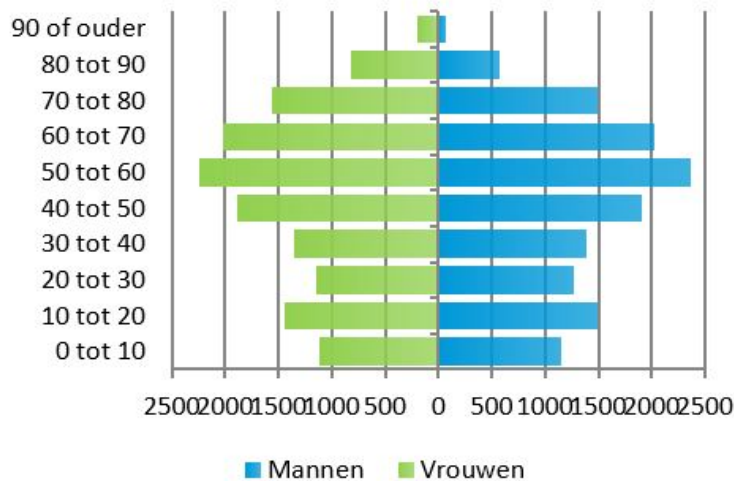
Centraal staat het verbeteren van vraag en aanbod op de Hulsterse arbeidsmarkt. Twee belangrijke speerpunten hierin zijn:

- Het matchen van personeelsvraagstukken van ondernemers in de gemeente Hulst. Cruciaal daarbij is het bundelen van krachten en het gezamenlijk aanpakken van problemen.
- Het meer en/of langer verbinden van jongeren en hoogopgeleiden aan de gemeente Hulst.

Waarom zetten we hier op in?

Een gezonde Hulsterse economie en welvaart begint bij een goede en gezonde arbeidsmarkt. Daarbij gaat het om alle – zowel kwantitatieve als kwalitatieve – randvoorwaarden, waardoor de arbeidsmarkt in Hulst op gezond niveau komt. In eerste instantie is dit nodig omdat de arbeidsmarkt in de gemeente Hulst zeer krap is. Dit blijkt uit vele geluiden van Hulsterse ondernemers en wordt onderstreept door rapportages van het UVW en het uitzonderlijk laag werkloosheidspercentage van 2,9% (CBS, 2018). De toekomstige vergrijzing en bevolkingskrimp op middellange termijn zet de beschikbare beroepsbevolking alleen maar meer onder druk. Bijvoorbeeld in de gezondheidszorg, waar een kleinere beroepsbevolking zorg moet leveren aan een grotere groep ouderen. Tegelijkertijd blijkt een aantal specifieke sectoren sterk te groeien in Hulst, waaronder de zorg, bouw, industrie en zakelijke dienstverlening. Bedrijven worden momenteel belemmerd in hun groei door een gebrek aan beschikbaar personeel. Al deze ontwikkelingen maken het voor Hulst essentieel om zoveel mogelijk beschikbare arbeid te mobiliseren. Niet alleen in kwantitatieve, maar vooral ook in kwalitatieve zin. In toenemende mate ontstaat behoefte aan bijvoorbeeld arbeidskrachten met praktische en technische kennis en vaardigheden. Het aantrekken, maar vooral ook vasthouden van voldoende arbeidskrachten is zodoende van groot belang voor de economische ontwikkeling van Hulst. Gezien de zeer lage werkloosheid en daardoor beperkte mogelijkheden in de 'kaartenbak', moeten oplossingen elders gezocht worden. Grensarbeid moet hierin zeker niet worden uitgesloten.

Demografie Hulst (2019)

Wat zijn de belangrijkste acties die we gaan uitvoeren?

1. Stimuleren en ondersteunen initiatief Hulst 'Vestigingstad'.
2. Aansluiten bij en benutten van regionale en provinciale initiatieven.

Waarom deze acties?

1. Onder het motto van 'Hulst Vestigingsstad' wordt, op initiatief van Tragel, gewerkt aan het aantrekken van buitenlandse werknemers. De pijlen zijn daarbij nu vooral gericht op Spanje (Valencia) en op de zorgsector. Het doel is echter om de Spanjaarden ook in te zetten in andere sectoren zoals de logistiek, bouw en industrie. Bovendien is het niet de bedoeling dat ze de nieuwe arbeidsmigranten worden. De Spanjaarden moeten échte Hulstenaars worden en zich blijvend in de gemeente vestigen. Dit om bedrijven en instellingen voor Hulst te kunnen behouden en Hulst voor nieuwvestiging van bedrijven aantrekkelijker te maken. Wil dit initiatief goed kunnen slagen dan zullen alle relevante partijen in Hulst (bedrijven, (zorg)instellingen, woningbouwcorporatie, onderwijs, gemeente, et cetera) maximaal moeten samenwerken. Verder kan het zinvol zijn om hiervoor een aparte projectorganisatie (bijvoorbeeld een stichting) op te richten met iemand die aan dit initiatief kan trekken, partijen met elkaar kan verbinden en kan zorgen voor de nodige 'funding' vanuit deelnemers. De gemeente kan hierbij ondersteunen en tijdsinzet leveren. Verder kan de gemeente Hulst een platform bieden om te 'leren van elkaar', bijvoorbeeld door de voortgang en de ervaringen met 'Hulst Vestigingsstad' te koppelen aan een (half)jaarlijkse economische conferentie (zie ambitie E).
2. Door diverse instanties wordt gewerkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid (en herkenbaarheid) van Zeeuws-Vlaanderen en Zeeland als plaats om te werken (en wonen). Inspanningen richten zich op alle doelgroepen, maar jongeren in het bijzonder. Denk aan ROOTZZ Zeeuws-Vlaanderen dat momenteel een digitale stagebank faciliteert voor de hele regio, inclusief link naar de Zeeuwse vacaturebank, maar ook 'Werken voor Zeeland'. Stuk voor stuk initiatieven om vacatures voor werk en stages in Zeeland meer centraler aan te bieden en de kansen op een match tussen werkgevers en werkzoekenden te vergroten. Bedrijven en instellingen in Hulst kunnen nog meer dan nu aansluiting zoeken bij deze initiatieven. Dit verbetert de zichtbaarheid en draagt positief bij aan het oplossen van de arbeidsmarktopgaven. De rol van de gemeente zit in het benadrukken van het belang hiervan bij bedrijven en hen te wijzen op de beschikbare mogelijkheden/initiatieven. Daarnaast is het verstandig dat de gemeente zelf goed is aangesloten, met oog op de eigen (toekomstige) personeelsbehoefte.

Input ondernemerssessie

Ondernemers in Hulst zijn individueel bezig om de problemen op de arbeidsmarkt op te lossen. Aan de ene kant stellen de deelnemers daarom voor om de krachten beter te bundelen en problemen gezamenlijk aan te vliegen. Aan de andere kant vragen ze ook om meer zichtbaarheid op lopende initiatieven om elkaar makkelijker te vinden. Daarnaast zien de deelnemers een tweedeling in de arbeidsmarkt met bijbehorende problemen. Hoogopgeleiden worden niet aangetrokken en/of vastgehouden en middelbaar-/laagopgeleiden hebben nauwelijks toegang tot passende en structurele huisvesting. Als laatste aandachtspunt worden jongeren genoemd die beter aan Hulst verbonden moeten worden, niet alleen vanwege krapte op de arbeidsmarkt, maar ook vanwege de toekomstige vergrijzing.

3.3 Ambitie B – Profiteren van groeiende zorgsector

Wat betekent dit?

Deze ambitie heeft betrekking op het verzilveren van de sterke groei van de gezondheids- en welzijnssector. Belangrijke speerpunten hierin zijn:

- Combinaties zoeken met andere sectoren.
- Het vinden en aantrekken van beschikbaar en met name geschikt personeel.

Waarom zetten we hierop in?

De gezondheid- en welzijnszorg voorziet nu al in circa 23% van de werkgelegenheid in de gemeente Hulst. Bovendien is de werkgelegenheid over de laatste vijf jaar met zo'n 315 banen toegenomen waarmee het de snelst groeiende sector is binnen Hulst. De groei past bij de demografische ontwikkelingen van vergrijzing en groeiende belangstelling voor gezondheid, plus de privatisering en toegenomen marktwerking in de sector. Dit laatste uit zich met name door een toename van het aantal zzp'ers in de sector. Ondanks de positieve ontwikkeling staat de arbeidsmarkt in de gezondheid- en welzijnszorg erg onder druk. Er zijn grote tekorten aan geschikt personeel. Zorgpartijen nemen initiatieven om werknemers uit bijvoorbeeld Spanje naar Nederland te halen om dit probleem het hoofd te bieden. Zo vertaalt het algemene probleem van de arbeidsmarkt in Hulst zich ook naar deze sector. Zeker met het oog op toekomstige vergrijzing is het belangrijk om de geschikte arbeidskrachten aan te trekken en vast te houden.

Tegelijkertijd kan er gekeken worden naar nieuwe combinaties en vormen van samenwerking. Activiteiten in de zorg zijn er in vele vormen en maten. Voor Hulst liggen vooral troeven bij publieksgerichte voorzieningen. Denk aan segmenten als zorgtoerisme (leisure) & wellness en welzijnszorg (care). Het woon- en leefklimaat van Hulst biedt hier goede aanknopingspunten voor. Meer dan andere segmenten hechten deze doelgroepen waarde aan een fraaie landschappelijke, rustige omgeving voor bezoekers, bewoners en werknemers. Bovendien sluiten deze activiteiten ook het beste aan op het regionaal profiel. Ondernemers in zorgtoerisme bieden naast toeristische activiteiten ook bepaalde vormen van zorg. Dit kan gericht zijn op behandeling, preventie, verzorging of het herstel van zorgtoeristen. Dit neemt niet weg dat Hulst wel open staat voor eventuele spin-off, zoals zorg gerelateerde productiebedrijven en logistiek. Als zich op dat vlak kansen voordoen, dan bieden de bedrijventerreinen hiervoor geschikte vestigingsmogelijkheden.

Wat zijn de belangrijkste acties die we gaan uitvoeren?

3. Faciliteren verdere ontwikkeling zorgsector (zorgeconomie).

Waarom deze acties?

3. De invloed van de gemeente op de zorgsector is beperkt. De rol van de gemeente ligt vooral bij het faciliteren van de verdere ontwikkeling van de sector. Daarbij is het goed om de bril van 'zorgeconomie' op te zetten. De zorgsector kan immers breder worden benaderd dan enkel de cure & care activiteiten in de kern. Hier rondom zitten ook allerlei productie, logistiek en dienstverlenings-, onderzoeks- en onderwijsactiviteiten gericht op de zorg. Gezien de verwachte groei van de zorgkern in Hulst en omgeving, liggen er mogelijk kansen om te werken aan de uitbouw/vestiging van daaraan gerelateerde bedrijvigheid en crossings met sectoren als toerisme (staat ook in Toeristische Ontwikkelingsplan). De gemeente kan bijvoorbeeld een specifieke visie en actieplan op zorgeconomie voor Hulst te maken, samen met zorgpartijen. Wat zijn kansrijke activiteiten/niches, hoe deze te stimuleren en de juiste randvoorwaarden te creëren voor investeringen in de Hulsterse zorgeconomie? Denk aan bestemmingsplannen, ruimte op bedrijventerreinen, maar ook rondom de zorginstellingen, in het centrum en het buitengebied (NED's, zie ambitie D). Verder is het aan de markt en de zorginstellingen om de sector tot een nog belangrijkere economische activiteit in Hulst te maken. Overwogen kan worden om binnen de gemeente één persoon intern- en extern-aanspreekpunt te maken voor alle zorg gerelateerde onderwerpen.

3.4 Ambitie C – Voorzieningen op niveau en sterke wooneconomie

Wat betekent dit?

Deze ambitie heeft betrekking op het op peil houden en waar mogelijk verbeteren van het voorzieningenniveau in Hulst. Belangrijke speerpunten zijn:

- Verdere inzet op een aantrekkelijke locatie voor winkels, horeca, cultuur en overige (recreatieve) voorzieningen, die niet alleen de economie, maar ook het woon- en leefklimaat van Hulst versterken.
- Het meer verbinden van nieuwe (Belgische) inwoners en bezoekers aan de Hulsterse voorzieningen.

Waarom zetten we hierop in?

Behoud en gerichte versterking van het voorzieningenapparaat in Hulst is essentieel om Hulst ook naar de toekomst aantrekkelijk te houden voor (nieuwe) inwoners. Winkels, horeca en cultuur geven levendigheid en versterken de ruimtelijke kwaliteit, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid. Zo is de winkel meer dan een plek waar boodschappen worden gedaan. Het is tevens een plek voor sociale ontmoeting met reuring en dynamiek. Met het oog op de toenemende vergrijzing van de Hulsterse bevolking is dit een essentiële en te koesteren waarde. Bovendien zijn de voorzieningen een belangrijke economische pijler van Hulst, onder andere vanwege het grote aandeel in de werkgelegenheid. Het op peil houden en indien mogelijk verbeteren van voorzieningen bevordert de leefbaarheid, maakt de gemeente Hulst aantrekkelijker om te wonen en werken – zowel voor de huidige als nieuwe inwoners – en versterkt het imago (zichtbaarheid, naamsbekendheid, attractiviteit) van Hulst. Daarbij ligt een extra uitdaging bij het binden van Belgische inwoners van Hulst aan de Hulsterse voorzieningen. Geconstateerd wordt dat deze doelgroep nu nog vaak georiënteerd blijft op België voor voorzieningen.

Wat zijn de belangrijkste acties die we gaan uitvoeren?

4. Uitvoeren en doorpakken met Retailvisie, Toeristisch Ontwikkelingsplan, Visie Hulst Vestingstad en Placebranding Hulst.
5. Verhogen participatie nieuwe (Belgische) inwoners/bezoekers.
6. Actualisatie woonvisie en overleg met provincie.

Waarom deze acties?

4. In 2017 heeft Hulst een nieuwe Retailvisie vastgesteld. Ook zijn kort daarvoor een nieuw Toeristisch Ontwikkelingsplan en een visie Hulst Vestingstad opgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan het versterken van de promotie en acquisitie van zowel bedrijven als inwoners via het project Placebranding Hulst. Doel van deze met elkaar samenhangende beleidsvisies en acties is om de naamsbekendheid en attractiviteit van Hulst (verder) te vergroten. Door investeringen in de kwaliteit van de openbare ruimte, verblijfskwaliteit, het compacter maken, kwalitatief verbeteren en onderling versterken van het aanbod aan winkels en vrijetijdsvoorzieningen. Maar ook door het beter uitdragen van de 'het verhaal van Hulst', zowel fysiek als online, via de slogan INULST en door inwoners en ondernemers veel meer bij de besluitvorming rondom de streek te betrekken zodat zij trots uitstralen naar de buitenwereld. Dit moet zorgen voor een bruisende gemeente met aantrekkelijke winkelgebieden en veel events. Kortom een stad waar het prettig wonen en werken is en waar bezoekers en bedrijven van buitenaf graag naar toe komen. Dit als impuls voor de Hulsterse economie.
5. Verschillende ondernemers gaven tijdens de werkconferentie aan dat Belgen en andere nieuwe inwoners/bezoekers (denk ook aan de nieuwe buitenlandse werknemers, zie ambitie A) best bereid zijn te participeren, maar ze weten vaak niet hoe of waar ze aan moeten kloppen. Een optie is bijvoorbeeld de organisatie van een jaarlijkse kennismakingsavond voor nieuwe inwoners door de gemeente. Op die avond kunnen zij en het college van burgemeester en wethouders met elkaar 'kennismaken' en veel horen en (laten) zien over het wonen, werken en leven in Hulst. Aanvullend kan bijvoorbeeld een aanspreekpunt (buddy) vanuit de gemeente worden aangesteld, die de nieuwe inwoners – buiten de jaarlijkse kennismakingsavond – verder de weg wijst in het Hulsterse.
6. Hulst staat voor een grote opgave wat betreft de arbeidsmarkt en behoud van voldoende arbeidskrachten bij vergrijzing. Vooral aan de onderkant en in het middensegment (sociale huur en middenhuur) van de woningmarkt is het aanbod beperkt, zo geven betrokkenen aan. Hoewel op langere termijn mogelijk minder huizen nodig zijn door veranderingen in de bevolkingssamenstelling en aantallen, gaat dit beeld in ieder geval op korte en middellange termijn niet op. Er is behoefte aan meer en passende woningen om zo voldoende arbeidsaanbod te borgen. In het verlengde daarvan is het van belang richting de provincie af te stemmen voor voldoende, passende woningbouw. Plus in regionaal verband te zorgen voor nieuwe, actuele woningmarktafspraken.

Input ondernemerssessie

Deelnemers geven aan dat er meer mogelijkheden voor nieuwbouw van woningen moeten komen. Het aanbod van woningen bepaalt het draagvlak voor voorzieningen (aantal inwoners) en de kansen voor verdere economische ontwikkeling van Hulst (arbeidsaanbod). Door onderwijs en bedrijfsleven beter op elkaar aan te laten sluiten en voldoende, betaalbare woningen te realiseren (vooral aan de onderkant en in het middensegment) is het mogelijk om meer jongeren en gezinnen aan Hulst te verbinden. Ondernemers zien in het tot stand brengen van deze verbinding een belangrijke, proactieve rol weggelegd voor de gemeente Hulst. Denk aan het benaderen van nieuwe (Belgische) inwoners van Hulst en hen bekend maken met de voorzieningen mogelijkheden voor werk in Nederland. Maar bijvoorbeeld ook de inzet van ambassadeurs: bedrijven en nieuwe (Belgische) inwoners die vertellen over hun positieve ervaringen met ondernemen en wonen in Hulst.

3.5 Ambitie D – Kansen in het buitengebied

Wat betekent dit?

Deze ambitie heeft betrekking op het op peil houden van de leefbaarheid van het platteland. De landbouw en het toerisme zijn de belangrijkste pijlers van de economie in het buitengebied van de gemeente Hulst.

Waarom zetten we hierop in?

Het buitengebied is van oudsher kenmerkend voor de gemeente Hulst. 16% van de bedrijven in de gemeente is actief in de agrarische sector. Met circa 390 vestigingen levert de sector ruim 750 arbeidsplaatsen. Ongeveer driekwart van de totale oppervlakte van de gemeente wordt agrarisch gebruikt en ongeveer 15% is bos of open terrein. De agrarische sector is dus beeldbepalend en bovendien kenmerkend voor het buitengebied en de gemeente Hulst. De sector heeft echter te maken met belemmerende ontwikkelingen die bijvoorbeeld schaalvergroting tegenhouden. Deels zijn dit ecologische ontwikkelingen als gevolg van klimaatverandering, maar de sector heeft ook last van eerdergenoemde problemen zoals demografische ontwikkelingen. Tegelijkertijd is het rustige en landschappelijke karakter een belangrijke aantrekkingskracht voor toerisme.

Wat zijn de belangrijkste acties die we gaan uitvoeren?

7. Verbeteren digitale bereikbaarheid buitengebied.
8. Actualiseren lijst nieuwe economische dragers (bestemmingsplan buitengebied).

Waarom deze acties?

7. De kwaliteit, capaciteit en beschikbaarheid van internet op Hulsterse platteland is onder de maat. Daarom wordt op dit moment, in samenwerking met Impuls Zeeland en de agrarische sector, gewerkt aan snel internet in het buitengebied. Er wordt een gronddekkend vast-draadloos netwerk gerealiseerd, inclusief aansluitingen hierop. Dit is belangrijk om een (verdere) leegloop en vermindering van de economische activiteit in het buitengebied te voorkomen. Zo is snel internet voor boerenbedrijven van steeds groter belang. Zij gebruiken steeds meer robots (denk aan melkrobots). Dit verhoogt de productiviteit, maar daar is een goede digitale verbinding voor nodig. Die is er in veel gevallen niet, omdat het voor aanbieders niet rendabel is om kabel of glasvezel aan te leggen. Maar ook voor andere (potentiële) bedrijven/nieuwe economische dragers (NED's) in het buitengebied is snel internet steeds crucialer voor de bedrijfsvoering. Zo draaien steeds meer voorzieningen en apparatuur op clouddiensten. Tot slot is snel internet belangrijk om Hulsterse ouderen langer in hun huis op het platteland te kunnen laten wonen. Zo kan zorg steeds vaker via allerlei slimme apps en apparaten plaatsvinden. Denk aan monitoring op afstand met bewakingscamera's en beeldzorg, internet om medicijnen te bestellen en een chatgesprek met de dokter.
8. Steeds meer zien we nieuwe economische dragers ontstaan in het buitengebied. Denk aan zorg, toerisme, verkoop van streekproducten bij de boer, en andere soorten bedrijvigheid. Tegelijkertijd heeft het buitengebied van Hulst een grote landschappelijke waarde. Door kaders te scheppen (bijvoorbeeld in beleid of notitie) kan hierin gestuurd worden. Bij de actualisatie van het bestemmingsplan 'buitengebied' zal de lijst met nieuwe economische dragers worden geactualiseerd. Belangrijk daarbij is om een eventuele verruiming van de vestigingsmogelijkheden goed te bezien in het toekomstperspectief van de andere economische gebieden van Hulst, het centrum en de bedrijventerreinen in het bijzonder.

Input ondernemerssessie

Deelnemers geven aan dat er meer mogelijkheden voor nieuwbouw van woningen moeten komen en ook sneller internet is zeer wenselijk. Ondernemers kunnen zo bijvoorbeeld makkelijker vanuit thuis werken. Daarnaast geven de deelnemers aan dat de infrastructuur is verouderd en soms te smal is voor het steeds groter wordend landbouwmateriaal. Laatste belangrijke aandachtspunt is de klimaatverandering. Zo is afgelopen zomer gebleken dat er bij langdurige droogte ernstige zoetwaterschaarste kan ontstaan. Verbreding van activiteiten wordt voor de landbouw als grote kans gezien. Dit kan in de vorm van biologisch of anders telen, maar ook in de vorm van nevenactiviteiten zoals zorg, dagbesteding, boerderij-educatie voor toeristen en lokale leerlingen, horeca of landwinkels. Hieruit blijkt ook meteen de sterke link met toerisme en recreatieve mogelijkheden in het buitengebied.

3.6 Ambitie E – Hulst is een ondernemersgerichte gemeente

Wat betekent dit?

Gemeente Hulst staat open voor nieuwe bedrijven die zich in Hulst willen vestigen, maar richt zijn pijlen vooral op het maximaal faciliteren en behouden van de al gevestigde bedrijven. Immers, een sterke Hulsterse economie begint bij de bestaande bedrijvigheid. Bovendien vormt de bestaande bedrijvigheid de eerste en grootste economische groeimotor voor de gemeente.

Waarom zetten we hierop in?

Hoewel de gevestigde bedrijven in Hulst vaak al een (historische) band hebben met de gemeente, doordat ze in Hulst zijn ontstaan of bewust voor Hulst hebben gekozen, staan ook deze bedrijven onder invloed van externe (markt)ontwikkelingen. Hoewel deze bedrijven in beginsel niet zo snel zullen vertrekken, is dit natuurlijk zeker niet uitgesloten. Diverse voorbeelden zijn de laatste jaren gepasseerd. Investeren in behoud en verankering van de bestaande bedrijven is dan ook essentieel.

Buiten dat behoud van bestaande bedrijven waardevol is voor de economie en samenleving (arbeid, sponsoring verenigingsleven), is het goed faciliteren en actief volgen van bestaande bedrijven veel laagdrempeliger dan het vinden van nieuwe bedrijven van buiten Hulst. Veel bestaande bedrijven kent de gemeente Hulst al goed, ze zijn in fysiek opzicht relatief dichtbij en in principe bekend met Hulst en de vestigingskwaliteiten. Hoewel acquisitie van nieuwe bedrijven aantrekkelijk en op sommige sectoren kansrijk kan zijn (bijvoorbeeld specifieke niche in logistiek), kan de capaciteit die hiervoor benodigd is snel ten koste gaan van de bestaande relaties. Dat is onnodig en jammer.

Wat zijn de belangrijkste acties die we gaan uitvoeren?

9. Behouden en verder versterken accountmanagement en communicatie met ondernemers.
10. Meer economisch profiteren van strategische ligging Hulst.
11. Aandacht voor kwaliteit en toekomstbestendigheid bestaande bedrijventerreinen.
12. Blijven inzetten voor verbetering mobiliteit/bereikbaarheid van Hulst.

Waarom deze acties?

9. Uit de consultatie met ondernemers kwam duidelijk naar voren dat 'het elkaar kennen' van gemeente en ondernemers belangrijk is voor een goed en aantrekkelijk ondernemersklimaat. Proactief accountmanagement speelt hierin een belangrijke rol. Dit helpt om een sterke band met bedrijven in Hulst op te bouwen en te onderhouden, investeringssignalen op te vangen en ondernemers daarbij te begeleiden. Het beeld van ondernemers over de ondernemersgerichtheid van de gemeente Hulst is over het algemeen positief, zeker in het perspectief van België. Belangrijk is om dit op orde te houden en waar nodig verder te verbeteren. Dit kan door het EZ-accountmanagement minimaal op het huidige niveau te houden en waar mogelijk te versterken met extra uren. Idealiter beschikt een gemeente met de omvang en economie van Hulst over zo'n 1,5 tot 2 fte voor economie/bedrijfscontact. Verder kan de gemeente een goede rol spelen in het faciliteren van het gesprek en de afstemming van opgaven en acties tussen bedrijven en instellingen in Hulst. In dat kader zou het goed zijn als de werkgroep economie nieuw leven wordt ingeblazen. Belangrijk is dat deze werkgroep proactief en niet reactief is. Idee is bijvoorbeeld, naar analogie van de aanpak bij het opstellen van dit beleidsplan, een of twee keer per jaar een conferentie met ondernemers te houden. Dit bijvoorbeeld in de vorm van een ondernemersontbijt² en gekoppeld aan een actueel thema, zoals de uitdagingen op de arbeidsmarkt en de kwaliteit van de vestigingslocaties/bedrijventerreinen. Tot slot kan gedacht worden aan manieren om de brede communicatie met ondernemers te verbeteren. Bijvoorbeeld via een gemeente brede (digitale) ondernemersbrief of met de inzet van een online platform als Chainels.
10. De ligging van Hulst tussen de havens van Antwerpen en North Sea Port is in potentie heel gunstig, zeker als rekening wordt gehouden met de vestigingsvoordelen van Hulst ten opzichte van België. Deze voordelen moeten veel meer uitgedragen en ingezet worden. Onder de naam 'Placebranding Hulst' is inmiddels een strategie opgesteld om de naamsbekendheid en promotie van Hulst te vergroten. Doel is om in 2028 hét Zeeuws-Vlaamse paradijs te zijn voor de ondernemende levensgenieters, zilveren vossen en jonge gezinnen. Drie strategielijnen staan daarbij centraal: (1) verbeteren van de centrale fysieke en online vindbaarheid van alle informatie over Hulst, (2) het 'verhaal van Hulst' vertellen onder de slogan INULST en (3) inwoners en ondernemers meer betrekken bij besluitvorming rond hun streek, zodat zij (meer) trots uitstralen naar de buitenwereld. Daar bovenop kan het verhaal nog extra economisch worden aangezet, vooral ook richting partijen als Economische Impuls en NFIA. Zij moeten het juiste verhaal over Hulst verkopen en in hun portefeuille hebben om de kans op succesvolle vestiging van bedrijven, expats en andere buitenlandse werknemers te vergroten. Daarbij moet meer gebruik worden gemaakt van ambassadeurs: goed functionerende en tevreden bedrijven die als 'visitekaartje' voor Hulst fungeren om bedrijven aan te trekken en zich positief uitlaten over het Hulsterse vestigingsklimaat. Een goed functionerend Hulsters bedrijvenbestand kan helpen bij de succesvolle acquisitie van nieuwe bedrijven naar Hulst.
11. Goed functionerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn een cruciale pijler om bestaande bedrijven in Hulst door te laten groeien en om nieuwe bedrijven voor vestiging te

2) Verschillende gemeenten hebben goede ervaringen met dergelijke ondernemersontbijten. Voorbeelden zijn gemeenten als Renkum, Moerdijk, Zundert, Oss, Lelystad, Roermond en Den Haag.

interesseren. Door trends als circulaire economie, robotisering, 3D-printing en energie-transitie, veranderen ook de wensen en eisen van bedrijven aan hun vestigingsomgeving. Het is goed als gemeente Hulst samen met ondernemers voortdurend werkt aan het op peil houden en waar nodig verder vergroten van de kwaliteit en de toekomstbestendigheid van haar bestaande bedrijventerreinen. Dit kan gaan van kleine verbeteringen in de openbare ruimte tot gezamenlijke faciliteiten en het uitbreiden of juist opruimen (transformeren) van verouderde (solitaire) locaties. De verantwoordelijkheid ligt hiervoor overigens primair bij de ondernemers/eigenaren. Zij zijn in de lead om – al dan niet als collectief – hun eigen vestigingsomgeving up-to-date te houden. Waar nodig en mogelijk kan de gemeente ondersteunen (stimuleren, faciliteren) en helpen bij het aanboren van middelen, zoals het Fonds Impuls Bedrijventerreinen (FIB) Zeeland. Verder heeft de gemeente een rol in een goede borging van de (strategie voor de) Hulsterse bedrijventerreinen in beleid. Denk aan het Regionaal Bedrijventerreinenprogramma Zeeuws-Vlaanderen³ en actuele, marktconforme bestemmingsplannen, die passen bij de (toekomstige) wensen van de ondernemers.

12. De bereikbaarheid van Hulst vanuit en naar België is een toenemend knelpunt en zet het economisch vestigingsklimaat van de gemeente onder druk. Het gaat dan bijvoorbeeld om de route van en naar de Expressweg, maar verderop natuurlijk ook de forse congestie rondom Antwerpen. Hulst kan hier zelf niet veel concreet aan veranderen. Belangrijk is wel de knellende bereikbaarheid voortdurend op de juiste plekken onder de aandacht te brengen en blijvend in te zetten voor verbetering. Daarbij moet de inzet breder zijn dan enkel verbetering van de weginfrastructuur. Er moet juist ook ingezet worden op alternatieven, zoals het openbaar vervoer, het doortrekken van de pendelbus tussen het Waasland en de Haven van Antwerpen naar Hulst (overleg binnen de EGTS hierover loopt) en het stimuleren van bijvoorbeeld e-bikes, e-(deel)auto's en publieke laadpaalinfrastructuur, et cetera.

4 Actieprogramma

In dit hoofdstuk zijn de acties uit hoofdstuk 3 uitgewerkt, volgens een vast format. Een belangrijke vraag hierbij is natuurlijk in hoeverre de gemeente Hulst de ontwikkeling van de lokale economie kan beïnvloeden? Het zijn immers vooral bedrijven en ondernemers die investeren en werkgelegenheid creëren. Bovendien staat de lokale economie onder invloed van veel 'ongrijpbare' ontwikkelingen op het wereldtoneel. Zo bezien lijken de mogelijkheden om de lokale economie te sturen beperkt. Toch kan ook de gemeente veel doen om bedrijvigheid te stimuleren: imagoverbetering, 'good governance', aanjagen en ondersteunen van ondernemersinitiatieven zijn belangrijke elementen hierbij. Daarnaast heeft de gemeente een belangrijke vinger in de pap als het gaat om het bieden van aantrekkelijke ruimtelijke randvoorwaarden voor bedrijvigheid, zoals een goede bereikbaarheid en kwalitatief sterke en toekomstbestendige vestigingslocaties voor bedrijven en voorzieningen. De gemeente kan diverse rollen vervullen bij de uitvoering van een succesvol economisch beleid (zie onderstaande box). Bij iedere actie in dit hoofdstuk is aangegeven welke rol voor de gemeente primair is weggelegd.

Rol gemeente bij uitvoering economisch beleidsplan

Initiëren

De gemeente krijgt door de positie in de samenleving van allerlei kanten signalen over knelpunten, wensen en ontwikkelingen. Die signalen kunnen van het lokale bedrijfsleven komen, maar ook van burgers of overheden. De mate waarin de gemeente haar initiërende rol op economisch terrein moet oppakken, kan niet los worden gezien van de organisatiegraad en de ontwikkelingspotentie van het bedrijfsleven. De initiërende rol kan gaan van het agenderen en partijen bij elkaar brengen rond een bepaald thema, tot het doen van onderzoek naar de ruimtelijke, financiële en technische haalbaarheid.

Faciliteren

Door snel en adequaat te reageren op plannen voor de aanpassing of uitbreiding van bedrijven kan extra werkgelegenheid worden gegenereerd. Daarom is het van belang om de faciliterende rol proactief op te pakken en veel contact te onderhouden met bedrijven. De gemeente heeft een sleutelrol als het gaat om de juiste randvoorwaarden te scheppen voor een optimaal functionerende economie. Het is aan de gemeente om te laten zien waar mogelijkheden liggen en wat de randvoorwaarden zijn waarbinnen ondernemers en bedrijven kunnen functioneren. De gemeentelijke taak ligt in dat opzicht vooral bij de ruimtelijke ordening.

Stimuleren, ondersteunen en verbinden

Naast een initiërende en faciliterende rol kunnen gemeenten investeren in dienstverlening en het contact tussen de gemeente en ondernemers. Bijvoorbeeld door regelmatig met het bedrijfsleven te overleggen en bedrijfsbezoeken te brengen, of aan de belangrijkste groeiers en meest innovatieve bedrijven. Tot slot kan de gemeente in allerlei netwerkverbanden actief zijn, zoals structureel overleg met

3) De provincie komt nog dit jaar met nieuwe prognoses van de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen die input zijn voor een update van de regionale programma's.

ondernemerskringen en regionale overleggen met andere gemeenten (ook over de grens) en de provincie. Doordat de gemeente met veel partijen spreekt en signalen ontvangt, kan zij een belangrijke verbindende rol op zich nemen.

4.1 Ambitie A – Toekomstbestendige (grensoverschrijdende) arbeidsmarkt

Actie 1: Stimuleren en ondersteunen initiatief Hulst 'Vestigingstad'	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekken en (structureel) huisvesten van buitenlandse werknemers om bedrijven en instellingen voor Hulst te kunnen behouden en Hulst voor nieuwvestigingen aantrekkelijker te maken
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen bij het opzetten van een projectorganisatie (bijvoorbeeld een stichting) door betrokken instellingen en het bedrijfsleven • Platform bieden voor het delen van kennis en ervaringen, bijvoorbeeld via een thema-avond of workshop. Dit kan eventueel gekoppeld worden aan de (half)jaarlijkse economische conferentie, zie ambitie E – actie 9
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsmarkt minder onder druk • Bedrijven kunnen beter functioneren; urgentie vooral aanwezig in de zorgsector, maar ook sectoren als bouw, productie, logistiek
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Lead opzet projectorganisatie Hulst Vestigingstad ligt bij betrokken (zorg)instellingen (onder andere Tragel) en overig bedrijfsleven, onderwijs en woningbouwcorporatie • Lead platform voor delen van kennis ligt bij gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Projectorganisatie Hulst Vestigingstad: gemeente ondersteunend • Expat-adviseur van Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen, die buitenlandse werknemers (ook in Hulst) kan faciliteren bij werken, wonen en leven in de streek
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen opzet projectorganisatie Hulst Vestigingstad: 2019 • Platform om kennis te delen: 2020 en rest beleidsperiode
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdsinzet/ondersteuning door betrokkenen bij project

Actie 2: Aansluiten bij en benutten van regionale en provinciale initiatieven	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag en aanbod op arbeidsmarkt van Hulst (en regio) beter bij elkaar brengen • Vergroten bekendheid en aantrekkelijkheid van Hulst als plaats om te werken en wonen
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Actief en zichtbaar aansluiten bij trajecten en initiatieven als ROOTZZ Zeeuws-Vlaanderen – dat een digitale stagebank voor de hele regio faciliteert, inclusief een link naar Zeeuwse vacaturebank – en 'Werken voor Zeeland'. Stuk voor stuk initiatieven om vacatures voor werk en stages in Zeeland meer centraler aan te bieden en de kansen op een match tussen werkgevers en werkzoekenden te vergroten. Bij sommige initiatieven is gemeente Hulst nog niet aangesloten en/of niet goed zichtbaar. Dit geldt zowel voor de gemeente(organisatie) zelf als voor de bedrijven en instellingen in Hulst
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Betere aansluiting vraag en aanbod op arbeidsmarkt Hulst • Meer arbeidspotentieel dat voor Hulst en haar bedrijven en instellingen behouden en aangetrokken kan worden • Meer groeiperspectief voor bedrijven en economie in Hulst
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen • Provincie Zeeland, ROOTZZ, Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • 2020
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Nader te bepalen, maar naar verwachting beperkt

4.2 Ambitie B – Profiteren van groeiende zorgsector

Actie 3: Ontwikkeling zorgsector (zorgeconomie) faciliteren	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Behoud en versterking van de zorgeconomie in Hulst
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen visie en actieplan voor zorgeconomie: hoe de sector breed door te ontwikkelen? Dus niet alleen de kern van cure & care, maar vooral ook de

	<p>aanverwante bedrijvigheid gericht op de zorgkern en kansrijke crossings tussen sectoren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertaling naar betekenis voor beleid, regels en fysieke plekken: bestemmingsplannen, ruimte op bedrijventerreinen, maar ook rondom de zorginstellingen, in het centrum en het buitengebied • Goede contacten onderhouden met belangrijke spelers binnen de zorgsector. Eventueel binnen gemeente Hulst één persoon aanspreekpunt maken voor alle zorg gerelateerde onderwerpen
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Erkenning belang zorg economie voor Hulst. Met duidelijke visie op ontwikkeling naar de toekomst, het versterken van de verbinding van de sector met andere (MKB-)bedrijven en instellingen en de rol die de gemeente hierin kan spelen • Meer bedrijvigheid en werkgelegenheid
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente voor visievorming en faciliteren, verder is het aan de markt en de zorgsector
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Zorginstellingen, zorgverzekeraars, onderwijs en aanverwant bedrijfsleven in andere sectoren
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • 2020 en verder gedurende beleidsperiode
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • In eerste instantie voor tijdsinzet betrokkenen

4.3 Ambitie C – Voorzieningen op niveau en sterke wooneconomie

Actie 4: Uitvoeren en doorpakken met Retailvisie, Toeristisch Ontwikkelingsplan, Visie Hulst Vestingstad en Placebranding Hulst

Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Attractiviteit van Hulst voor zowel bedrijven, bewoners en bezoekers verder vergroten om zo een impuls te geven aan de Hulsterse economie • Belangrijk om extra aandacht te hebben voor de raakvlakken tussen de verschillende beleidsvisies en acties om zo maximale economische impact te realiseren
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van het beleid en de acties zoals benoemd in de Retailvisie, Toeristisch Ontwikkelingsplan, Visie Hulst Vestingstad en Placebranding Hulst
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Vergrote aantrekkingskracht van Hulst • Het verhaal van Hulst wordt maximaal uitgedragen door ondernemers en inwoners. Met daarbij ook expliciet aandacht voor de economische voordelen van Hulst, zoals de aantrekkelijke ligging ten opzichte van de havengebieden en de concrete vestigingsvoordelen voor bedrijven ten opzichte van België
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente voor (initiëren) uitvoering beleidsplannen
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven, inwoners, overige instellingen
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • 2019 en verder. Hulst is in 2028 hét Zeeuws-Vlaamse paradijs voor ondernemende levensgenieters, zilveren vossen en jonge gezinnen
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uit bestaande budgetten behorende bij genoemde visies en (actie)programma's

Actie 5: Verhogen participatie van nieuwe (Belgische) inwoners/bezoekers

Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe inwoners (Belgen, buitenlandse werknemers en overige) beter laten integreren in Hulsterse samenleving
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Proactief benaderen van nieuwe inwoners/bezoekers • Organiseren van jaarlijkse kennismakingsavond voor nieuwe inwoners • Instellen aanspreekpunt/buddy bij gemeente
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe inwoners zijn goed verankerd in Hulst en maken meer gebruik van Hulsterse voorzieningen. Hier plukt Hulst de economische vruchten van
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers, (nieuwe) inwoners
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • Gedurende gehele looptijd beleidsplan

Kostenindicatie	• PM
-----------------	------

Actie 6: Actualisatie woonvisie en overleg met provincie

Doel	• Woningaanbod kwalitatief en kwantitatief in evenwicht brengen, om zo voldoende arbeidsaanbod te borgen
Acties	• Woningmarkt kwalitatief aanpassen op de behoefte • Faciliteren van goede initiatieven voor huisvesting van nieuwe (buitenlandse) werknemers • Goed overleg met de provincie over voldoende en passende woningbouw. In regionaal verband zorgen voor nieuwe, actuele woningmarktafspraken
Resultaat	• Een aantrekkelijke en passende woningvoorraad, als basis voor voldoende en geschikt arbeidsaanbod en daarmee een goed draaiende Hulsterse economie
Trekker	• Gemeente voor visievorming en woningmarktafspraken met regiogemeenten en provincie. Uitvoering ligt verder bij marktpartijen en woningbouwcorporaties
Andere betrokken partijen	• Woningbouwcorporaties, ontwikkelaars, provincie Zeeland en omliggende gemeenten
Fasering	• Marktanalyse en visievorming: 2020 • Proces en uitvoering: vanaf 2020
Kostenindicatie	• PM

4.4 Ambitie D – Kansen in het buitengebied

Actie 7: Verbeteren digitale bereikbaarheid buitengebied

Doel	• Dekkend netwerk van snel internet in het buitengebied van Hulst om aantrekkelijkheid van buitengebied om te ondernemen, werken en wonen te vergroten
Acties	• Aanbieden van een grondgebied dekkend vast-draadloos netwerk • Realiseren van de gevraagde aansluitingen
Resultaat	• Snellere internetverbinding in het buitengebied • Agrariërs beter in staat om te automatiseren/robotiseren • Buitengebied aantrekkelijker voor agrarische sector en nieuwe economische dragers
Trekker	• Impuls Zeeland
Andere betrokken partijen	• Agrarische sector (belangenverenigingen en boerenbedrijven) • Gemeente Hulst
Fasering	• Aanleg faciliteiten vanaf 2019
Kostenindicatie	• PM

Actie 8: Actualiseren lijst nieuwe economische dragers (bestemmingsplan buitengebied)

Doel	• Nieuwe economische ontwikkelingen in het buitengebied faciliteren. Dit om leegstand en ongewenste (ondermijnende) activiteiten in het buitengebied te voorkomen. Dit alles wel in balans met en ter versterking van de landschappelijke waarden van het buitengebied, plus in samenhang met het toekomstperspectief van de andere economische kerngebieden. Verbreding van de mogelijkheden in het buitengebied mag niet leiden tot concurrentie en (oplopende) leegstand in het centrum en op de bedrijventerreinen.
Acties	• Actualiseren lijst met NED's bij lopende actualisatie bestemmingsplan buitengebied
Resultaat	• Nieuwe economische ontwikkeling in het buitengebied • Oplossingen voor leegstaande, agrarische bedrijfsruimte
Trekker	• Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	• Agrarische sector, overig bedrijfsleven en inwoners

Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie 2019 • Opstellen en vaststellen nieuw bestemmingsplan: 2020-2021
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen en vaststellen nieuw bestemmingsplan binnen reguliere budgetten

4.5 Ambitie E – Hulst is een ondernemersgerichte gemeente

Actie 9: Behouden en versterken accountmanagement en communicatie met ondernemers	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Verdere verbetering van ondernemersgerichtheid en communicatie van de gemeente Hulst met haar bedrijfsleven • Hernieuwd en goed bezocht economisch overleg tussen gemeente en ondernemers, bijvoorbeeld in de vorm van een halfjaarlijkse economische conferentie c.q. ondernemersontbijt • Nadrukkelijke promotie kwaliteiten/vestigingsvoordelen van Hulst en regio
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Proactief accountmanagement • Organiseren van periodiek (2x per jaar) bedrijfscontact, zoals een ondernemersontbijt • Bekijken aanvullende mogelijkheden om brede communicatie met ondernemers te verbeteren. Bijvoorbeeld via een gemeente brede (digitale) ondernemersbrief of met de inzet van een online platform als Chainels • Inventariseren van alle regelgeving voor bedrijven en waar mogelijk schrappen van regels (bijvoorbeeld conflicterende regels)
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente en ondernemers zijn constructief met elkaar in gesprek • Vroegtijdig inzichtelijk krijgen van wensen en eisen van bedrijven, zodat ondernemers optimaal kunnen functioneren • Tevreden ondernemers die positief praten over Hulst en als visitekaartje fungeren richting potentiële nieuwe vestigers • Succesvolle verankering en doorgroei van zittende bedrijven. Dit als basis voor acquisitie van nieuwe bedrijven en inwoners
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven en overige instellingen en belanghebbenden in gemeente Hulst • Naar behoefte uitnodigen van andere (sleutel)partijen en sprekers (bijvoorbeeld rondom specifiek thema) bij halfjaarlijkse conferentie c.q. ondernemersontbijt
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • 2019 en verder gedurende de beleidsperiode
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van conflicterende regels en van mogelijkheden voor verdere verbetering van en innovatie in communicatie met ondernemers: doorlopend binnen tijdsbudget betrokkenen • Proactief accountmanagement: 400 uur

Actie 10: Meer economisch profiteren van strategische ligging Hulst	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Meer profiteren van de intrinsiek gunstige ligging van Hulst, het aantrekkelijk uitgeefbaar aanbod van bedrijventerrein (Hogeweg 5) en de vestigingsvoordelen t.o.v. België. Dit door nadrukkelijker promotie van deze kwaliteiten/vestigingsvoordelen
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering strategie Placebranding Hulst • Ambassadeurs aanwijzen: goed functionerende en tevreden bedrijven die als 'visitekaartje' voor Hulst fungeren • Het economische 'verhaal van Hulst' actief en goed voor het voetlicht brengen bij partijen die Hulst (kunnen) verkopen, zoals Economische Impuls en NFIA
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Meer succesvolle acquisitie door vergroting bekendheid en (economische) aantrekkingskracht van Hulst
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven en eigenaren op/van de bedrijventerreinen in de gemeente Hulst, Economische Impuls, NFIA
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • Ambassadeurs zoeken: 2019
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • In eerste instantie: tijdsinzet van betrokkenen

Actie 11: Aandacht voor kwaliteit en toekomstbestendigheid bestaande bedrijventerreinen	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Kwalitatief aantrekkelijke en toekomstbestendige (Next Economy proof) bedrijventerreinen • Hierdoor (nog) beter presterende bedrijven, aantrekkelijke werkomgeving voor werknemers en optimale bijdrage (investeringen, werkgelegenheid, toegevoegde waarde) aan economie van Hulst
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Regelmatig overleg met ondernemersvereniging Hogeweg en eigenaren op/van bedrijventerreinen in gemeente Hulst • Als gelegenheid zich voordoet als gemeente meewerken (stimuleren, faciliteren) aan verbeterprojecten voor de bestaande bedrijventerreinen. Denk aan het opruimen van solitaire verouderde locaties, in ruil voor vernieuwing/uitbreiding van locatie elders. Initiatief voor (collectieve) investeringen op bedrijventerreinen ligt primair bij de ondernemers/eigenaren • Waar mogelijk als gemeente helpen bij het indienen/gebruik maken een bijdrage voor verbeterprojecten vanuit Fonds Impuls Bedrijventerreinen (FIB) Zeeland
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Optimale bijdrage van de bedrijventerreinen aan de Hulsterse economie en werkgelegenheid, nu en naar de toekomst
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven en eigenaren op/van de bedrijventerreinen, ondernemersvereniging Hogeweg, provincie Zeeland
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • 2020/2021
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • PM

Actie 12: Blijven inzetten voor verbetering mobiliteit/bereikbaarheid van Hulst	
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Betere bereikbaarheid van Hulst vanuit en naar België. Zowel voor werknemers als werkgevers/bedrijven
Acties	<ul style="list-style-type: none"> • Streven naar verbetering van de infrastructuur (weg), openbaar vervoer, uitbreiding van initiatieven als de pendelbus, e-bikes, e-auto's, openbare laadinfrastructuur, et cetera
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekkelijker vestigingsklimaat van Hulst door een betere en multimodale bereikbaarheid • Meer profiteren van de gunstige ligging van Hulst tussen de havengebieden en de vestigingsvoordelen ten opzichte van België
Trekker	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Hulst
Andere betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • EGTS, gemeente Stekene, provincie Oost-Vlaanderen, provincie Zeeland
Fasering	<ul style="list-style-type: none"> • Continu
Kostenindicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Nihil/nader te bepalen

Dit besluit werd in de raadsvergadering van 27 juni 2019 aangenomen.

*De gemeenteraad van de gemeente Hulst
De Griffier*

De Raadsvoorzitter